



**SLOVENSKI
ČEBELAR**

7-8

1953

SLOVENSKI ČEBELAR

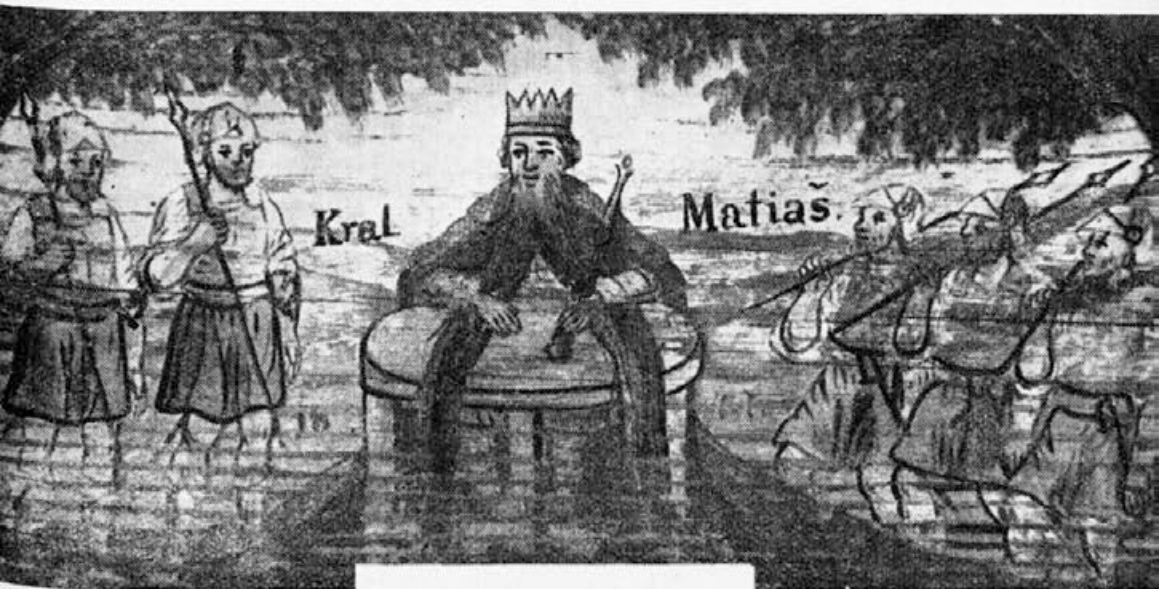
GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV
ZA SLOVENIJO

ST. 7-8 — LJUBLJANA, 1. JULIJA 1953 — LETNIK LV

VSEBINA

Leopold Debevec: Adam B. Sirah	177
Jože Stabej: Stari zapisi o čebelah in čebelarstvu (Nadaljevanje)	181
Josip Pirnat: O čebelah z rumenimi obročki	186
Bruno Nussdorfer: Dve matici v eni družini	190
Posavski: Se nekaj besed o hudi gnilobi čebelje zalege	192
Franc Cvetko: Nevednost ali zloba	194
Inocenc Revaj: Knjiga knjig	197
Leopold Debevec: Čebelarska opravila (Julij-avgust)	201
Dr. Leon Koejan: Ob izidu brošure »Bolezni in škodljivci čebel«	205
OPAZOVALNICE:	
Poročilo za maj	210
OSMRTNICE:	
Matko Curk, Alojz Lakota, Ignacij Obrekar	212
MALI KRUEK:	
Nekaj besed o čebelji paši — Panj-velikan — Krmljenje čebel s kvasom — Slamnati panji v Holandiji — Čebelarski zavodi v Nemčiji — Čebela-socialistka — Prosim, ne povejte tega nikomur! — Prvi med	214
NASA ORGANIZACIJA:	
Zavarovanje čebel v letu 1952	218
Poročilo o knjižnici	220
Dopisi: Ljubljanska čebelarska družina — Čebelarsko društvo Radeče pri Zidanem mostu — Čebelarsko društvo Ilirska Bistrica — Čebelarsko društvo Gornja Radgona — Pripombe k dopisu Čebelarske družine Sora pri Skofji Loki	221
NA OVITKU: Čebelarska šola v prvem letu svojega obstoja	

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Urejujeta ga in za uredništvo odgovarjata Stane Mihelič in Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-298.



ADAM B. ŠIRAH

(1724—1773)

LEOPOLD DEBEVEC

V sedemletni vojni je Srednja Evropa, ki se je komaj dobro opomogla od hudih posledic tridesetletne vojne, zopet močno obubožala. Pod pritiskom razmer so po končanih vojnih homatijah nekatere vlade navzlic odporu plemstva in višje duhovščine uvedle nekaj reform v pravosodju, vojaški obveznosti, javni upravi, tlaki in nevoljništvu, gospodarstvu in prosveti. Reforme so ugodno vplivale na splošni razvoj, in ljudstva so svobodneje zadihala. To je bila doba, ko je vzporedno z rastjo mlade industrije vse bolj naraščala tudi moč in veljava meščanske buržoazije, in čas, ko je po Evropi zavel duh prosvetljenstva. Poleg ostalih kmetijskih panog je novi duh polagoma zajel tudi čebelarstvo, ki se je po zaslugi Swammerdamma in Reaumura nekaj poprej šele zdramilo iz srednjeveškega mrtvila, praznoverja in mazaštva. Njuna dognanja so močno odjeknila med izobraženci, ki so se ukvarjali s preučevanjem čebel

in širjenjem čebelarstva prosvete. Razvila se je živahna literarna delavnost, podoben pojav, kakor smo ga imeli priliko opazovati tudi desetletja po prvi svetovni vojni, saj je v letih 1780—1820 samo v Nemčiji izšlo nad 500 del čebelarstva vsebine.

Če govorimo o čebelarstvu 18. stoletja, ne moremo mimo imena Adama Širaha (Schirach), moža slovanskega porekla, delujočega v nemškem kulturnem krogu, ki je poleg našega gorenjskega rojaka Antona Janše nedvomno največji čebelar tega stoletja.

Rodil se je v gornjeluziški vasi Nostice, kjer mu je tekla zibelka v lužiskosrbski družini. Šolal se je v Mišnju, dovršil leta 1746 bogoslovje v Leipzigu in dve leti pozneje postal protestantski župnik v Malem Budišinu ter potem tam deloval, čebelaril in pisal do smrti. Umril je za jetiko — 180 let je tega — istega leta kot njegov 10 let mlajši tekmeč Janša. Širah je imel številno družino (11 otrok), zaradi bolezni in drugih neprilik je prestal mnogo skrbi in nevšečnosti; po bitki pri Hochkirchnu za sedemletne vojne so mu hrvatske čete izropale posestvo in uničile 40 čebeljih družin.

S čebelarstvom se je ukvarjal od mladih nog; čebelaril je v koših ter kmalu zaslovel kot mojster svoje stroke. V svoji prvi razpravi o čebelah »O novem načinu razmnoževanja čebeljih družin ali narejanju rojev v maju«, izdani leta 1761, je objavil svoje odkritje, da ima čebelja družina možnost, da si vzredi matico iz vsake žrke, ki ni starejša od treh dni. Na odkritje je prišel slučajno, ko je iz koša izrezal nekaj satov zalege. Ker je pri delu uporabljal mnogo dima, se je matica z delom čebel umaknila iz panja, česar pa ni opazil. Družina je kmalu pokazala znake brezmatičnosti, zato ji je vrnil zaležene sate. Naslednje jutro je našel pred čebeljakom rojček čebel s pobeglo matico in jo prav tako vrnil družini, ki jo je hrupno sprejela. Med vračanjem je pa opazil, da so osirotele čebele medtem potegnile tri matičnike. Dva je odstranil. Kasnejši pregled mu je pokazal, da so čebele tretjega same podrle. To svojo izkušnjo je odslej praktično uporabljal pri narejanju rojev. Izrezal je iz plemenjaka sat z mlado čebeljo zalego, ga pritrtil v prazen koš, dodal nekaj čebel in hrane ter narejenca postavil na prostor močne družine, ki je sedela na roj. Narejenec je potem na dodanem satu nastavil matičnike in si spodredil matico. Ta način narejanja rojev, ki so ga še dolgo imenovali Širahovo prevaro, je bil ravno nasproten dotlej znanemu postopku, ki ga je uvedel Swammerdamm. Ta je namreč odvzel družini matico, jo z večjim čebeljim spremstvom preložil v prazen panj in ga oskrbel s hrano. Narejenec si je

kmalu zgradil gnezdo in matica je zalegala, medtem ko si ji morala »izrojenčeva« družina šele spodrediti novo matico.

Širahovo odkritje ni prišlo prav le v čebelarški praksi, ampak je posredno vodilo tudi k nadaljnjim spoznavam. Ovržen je bil s tem Reaumurov nazor, da se matica poleže iz posebnih jajčec kakor tudi domneva, da so čebele nespolna bitja. V pisemnih prepirih, ki so se razvili o narejenih rojih, je Širah napisal in izdal še 8 razprav. Sodobnik Joh. Riem se je iz njegovih teorij grobo norčeval; znani prirodoslovec Charles Bonnet pa je svaril lužiško čebelarško družbo, da bo s takimi nazori v očeh pravih naravoslovcev izgubila ves ugled. Edino švicarski čebeloslovec François Huber je preizkusil Širahovo metodo in jo spoznal za pravilno. V pismu Ch. Bonnetu je zapisal: »Po mojem mnenju je dokazano, da čebele, ki so izgubile matico, pa imajo v svojem gnezdu še čebelje žrke, podaljšajo nekaj celic nad žrkami in jih oskrbijo ne le z drugačno, ampak tudi z obilnejšo hrano ter da iz teh žrk v resnici nastanejo matice.« Huber pa je šel še dalje in dognal, da se stvar posreči tudi z dnevničnimi ali še mlajšimi žrkami.



Znan je nadalje Širahov način zdravljenja čebelje gnilobe. Obolelo družino je pregnal v prazen panj, jo nakrmil in pustil tri dni v miru, nakar jo je zopet pregnal v drug prazen, čist panj in nakrmil.

Na Širahovo pobudo je bila leta 1766 ustanovljena Gospodarska čebelarška družba v Gornji Lužici. Širah je bil osrednja osebnost družbe in njen tajnik. Leta 1767 je družba imela 99 rednih in 98 častnih članov. V letih 1766—1771 je izdajala letno *Abhandlungen und Erfahrungen der Oecon. Bienengesellschaft in Oberlausitz*. Kakor je

bila njegova družba prvo nemško čebelarstvo sploh, tako smatrajo tudi Razprave za prvi znani periodični čebelarški časopis. Namenjen je bil širjenju in napredku čebelarstva na Saškem. V programu Razprav pravi urednik Širah: »Štejemo si v posebno čast, da podajamo ljubiteljem čebelarstva samo utemeljene obravnave in izkušnje, ki ne dišijo po starem praznoverju in čebelarških predsodkih, ampak so napisane po načelih zdrave pameti.« Po Širahovem vzgledu so kmalu osnovali podobne družbe tudi v sosednih deželah, Frankovsko (1767) in Churpfalzsko (1769), ki so prav tako izdajale svoje Razprave.

Širah je napisal mnogo razprav v latinskem in nemškem jeziku; v lužiškosrbskem je izdal le nekaj nabožnih spisov. Ukvarjal se je tudi s pesništvom. O čebelarških stvareh je napisal okoli 22 knjig in brošur, ki so jih precej tudi prevajali v druge jezike. Pomembnejša njegova dela so: *Melittotheologie* (1767), *Sächsischer Bienenmeister* (1769), *Bayerischer Bienenmeister* (1770) in *Waldbienenzucht* (1774). Zagovarjal in priporočal je sicer čebelarjenje v koših, ki so se obenem z germanizacijo razširili po Lužici, vendar je v zadnji knjigi podal tudi podobo prastarega načina slovanskega čebelarskega obratovanja, gozdnega čebelarstva, ki je bilo v Gornji Lužici od nekdanj doma in v Širahovem času tam tudi še živelo. Čebelarški ceh v Mužakovu (*Muskauerheide*) je leta 1769 še vedno štel 170 čebelarjev, ki so opravljali 7000 panjev.

Za svojo uspešno in vsestransko dejavnost je Širah žel mnogo pohval in odlikovanj in Berlepsch ga po pravici imenuje najinteligentnejšega čebelarja 18. stoletja. Za tedanji čebelarški svet je bila njegova prizadevnost prva močnejša pobuda, ki ni ostala brez posledic; saj živahno čebelarsko dejavnost v drugi polovici 18. stoletja, ki jo je sprožil Širah, lahko primerjamo z Dzierzonovo dobo pičlih sto let pozneje, ki je čebelarskemu napredku prav tako dala izredno močen pospešek.

Kar so sloviti čebelarški veljaki 18. stoletja, a tudi oni 19. stoletja šele odkrivali, in še marsikaj drugega je bilo našim čebelarjem znano že mnogo prej, predvsem tudi narejanje rojev. Janša, ki je izkušnje naših čebelarjev zapisal, pravi, da najstarejši gorenjski čebelarji ne pomnijo začetka umetnosti narejanja rojev in ga poznajo le po ustnem izročilu: »Tudi to vem, da so na Gorenjskem taki narejenci že 20 let zelo na slabem glasu. Boje se take kupiti ter zasmehujejo tistega, ki se ne zanaša dobiti rojev na drugačen način, kakor da jih naredi.« In potem opiše Janša sedem načinov narejanja rojev! Janša

je nadalje že vedel, da so čebele ženskega spola, samice, ki v sili polagajo jajčeca, seveda le trotja, da nesprašena matica prav tako zalega le trote (Dzierzonova partenogeneza), da troti niso vodonosci in da ne grejejo zalege, ampak so samci, ki oplemenijo mlade matice in da se to dogaja izven panja v zraku. Razen tega je Janša povedal vse bistveno o ureditvi gnezda in redu v čebelji družini (Mehring, Gerstung). Vse te stvari so pa bile za tedanja čebelarstvo znanje nekaj povsem novega in zato tudi neverjetnega. Janša je s svojimi deli neizpodbitno dokazal, da so bili stari slovenski čebelarji tedaj i v teoriji i v praksi daleč pred svojimi sosedi.

STARI ZAPISI O ČEBELAH IN ČEBELARSTVU

(Kulturnozgodovinski in jezikovni drobiž)

JOZE STABÉJ

Posebne omembe je vredno pisanje starogrškega pesnika Hezi-oda, ki je živel okoli leta 700 pred n. št., torej le dobrih sto let po Homerju. Njegovo poročilo o čebelah v dveh pesnitvah je pomembno in izredno zato, ker poje že o čebelji družini in čebeljih panjih, kar pomeni, da so morali poznati tedaj stari Grki že domače čebelarstvo, čeprav morda še prav preprosto. Glede na to mislijo nekateri, da je vsaj prvi, to je obširnejši, primer iz poznejših časov; ker pa je skoraj isto besedilo delno v obeh pesnitvah, sodim, da je prvotno tako prvo kakor drugo in da nobeno ni nepristni poznejši vrinek.

V prvi epski pesnitvi Theogonia, po naše rodovnik, rojstvo ali postanek bogov, govori Heziod po starogrškem bajeslovnem načinu o nastanku sveta, zemlje in življenja na zemlji. Ko opisuje spor med Zevsom in Prométejem zaradi ukradenega ognja z neba ter kako je razjezen Zevs naročil Héfajstu in Páladi, da naredita bogovsko lepo žensko bitje, pripomni Heziod, da izvira od tega bitja rod nežnih, omehkuženih žensk ter nadaljuje:

Škodljivo je ta rod, pogubno je pleme, ki živi na veliko nesrečo v družbi umrljivih mož, ne da bi prenašal z njimi pomanjkanje, pač pa obiluje v nasičenosti. Kakor preživljajo čebele v oglavnih panjih¹² trote, ki so navajeni — škodljivci — na skupno imetje, one pa vsak in ves dan do sončnega zahoda marljivo hitijo in delajo belo satovje, le-ti pa ostajajo znotraj v pokritih uljih in si redijo s tujimi žulji svoj trebuh, prav tako je ustvaril Zevs, visoki gromovnik, ženske umrljivim možem v pogubo.

V drugi najlepši pesnitvi »Dela in dnevi«, ki jo je naslovil Heziod na svojega brata Perzesa, uči le-tega, da naj bo pravičen in delaven, ker tedaj ne bo gladoval, marveč bo napolnil z zalogami svoje kašče. Naj ve, da je glad spremljevalec samo nedelavnega moža, ki ga sovražijo tako bogovi kakor ljudje, ker živi brezdelen tjavdan in je podoben po značaju trotom brez žela, ki požrejo — lenuhi — in si redijo svoj trebuh s tem, kar so pridelale čebele.¹²

»Dela in dnevi« so starogrška visoka pešem o poštenosti, pravičnosti, dobrem in lepem življenju in o kmečkem delu. Heziodova pesnitev je bila pozneje za vzor rimskemu pesniku Vergilu za Georgika, o čemer pa bom še govoril. Stari Grki so »Dela in dnevi« tako spoštovali, da so se jih morali otroci učiti na pamet, Seleuk Nikator, najsposobnejši vojskovodja Aleksandra Velikega (356—323 pred n. št.) pa je imel Heziodova »Dela in dnevi« vedno pod vzglavjem in je naročil, da mu jih dajo tudi po njegovi smrti pod glavo.¹³

Star, zelo star je torej primer in pregovor o pridni, delavni čebeli in o lenem zajedavem trotu; primerjanje žensk s troti pa je le Heziodova starogrška posebnost!

Po Heziodu je bilo pač še veliko starogrških mož, ki so pisali o čebelah in grškem čebelarstvu; najboljše o tem pa je moralo biti napisano v času okoli leta 490—520 pred n. št., to je v dobi največjih starogrških mislecev, državnikov, pisateljev itd. Tedaj je napisal veliki Aristotel (384—322) okrog leta 357 svoje zajetne knjige o zgodovini živali, kjer je opisal tudi čebele. Nekoliko pozneje je napisal samostojno delo o čebelarstvu Aristómah iz mesta Soli, ki je posvetil 58 let svojega življenja opazovanju čebel, kakor nam je to sporočil Plinij (25—79 n. št.) v XI. knjigi, pogl. 9, odst. 9. O čebelarju Filiksu s Tasa¹⁴ vemo, da je živel kdaj v času po 3. stoletju pred n. št. in da je proučeval v gozdu življenje (divjih) čebel. O čebelarjih Filiksu

¹² Za poznavalce grškega slovstva: Prvi primer je v *Ἡσίοδου θεογονία*, vrste 590 do 601, drugi pa v njegovih *Ἔργα καὶ ἡμέραι*, vrste 277—282. Moj prosti prevod je po grškem izvirniku v Die Hesiodische Theogonie von F. G. Welcker, Elberfeld, 1865 in v Hesiodi carmina. Nova editio. Lipsiae, 1818. — Rečenico *ἐν σμήνεσσι κατηρφέεσσι* sem prevedel z: v oglavnih panjih, pri čemer sem vzel za *κ τηρεφής*, to je pokrit, zastrt, obsenčen, obokan, vzbokel, P. Dajnkov prav dober, in zdi se mi, za tu najbolj pripraven izraz: oglaven [čelnik] ali kratko oglavnik. Glej P. Dainko, Čelarstvo. Vu Gradei 1831, str. 34.

¹³ R. Nauman, Des Hesiodos von Askra Werke, Prenzlau 1827, str. 133, 134.

¹⁴ O tem čebelarju so viri zelo skromni. V Friedrich Lübkers Reallexikon des klassischen Altertums, Leipzig-Berlin 1914,⁸ je imenovan Philiskos na str. 799 pod 9. samo kot »slaven čebelar« z navedbo, da poroča o njem Susemihl, Geschichte der

in Aristomahu je pisal pri nas leta 1776 P. P. Glavar v 572. odstavku »Pogovora o čebelnih rojih«.¹⁵

Končno so poročali o starogrškem čebelarstvu več ali manj vsi tisti, ki so pisali o grškem poljedelstvu, kmetijstvu, dela iz naravoslovja itd. Vrsta teh piscev in njihovih po vsebini ali vsaj po naslovu znanih in imenovanih del je dolga ter jih tu ne moremo obravnavati; zato preidemo za Grki k drugemu zglednemu narodu starega veka, k Latincem, Rimljanom.

II.

V obravnavi »Kako so stari narodi cenili med«, ki je povzeta po knjigi: Max Pauly, *Der Honig und seine praktische Verwertung*, je zapisal Jožef Volc, da so imeli Rimljani v 5. stoletju pr. n. št. že zelo razvito čebelarstvo.¹⁶ Rimljani so spoznali domače čebelarstvo predvsem pri Grkih, in sicer takó v delih grških piscev kakor tudi v uporabnosti pri grških čebelarjih. Svetovnjaki, kakršni so pač bili Rimljani, nikakor niso mogli prezreti čebelarstva še pri drugih narodih v Aziji, Afriki in Evropi ter so prevzeli in posvojili od le-teh tisto, kar se jim je zdelo najboljše in najbolj primerno za domačo porabo. Kolumela se sklicuje n. pr. v obravnavi o čebelarstvu — poleg grških in latinskih piscev — ponovno na kartaginskega učenjaka z imenom Mago, ki ga imenuje očeta poljedelstva in čigar 28 knjig je zapovedal rimski senat prevesti v latinščino.¹⁷ Dr. Stanko Vurnik pravi, da omenjata grški zemljepisec Strabo (65 pr. n. št.—24 n. št.) in Kolumela čebelarje na našem ozemlju, ki da so izvažali v Italijo vosek in med,¹⁸ Martin Perc pa trdi, da so imeli že Rimljani, kakor drugod, tudi v Celju in okolici ob svojih vilah čebelnjake.¹⁹

griechischen Litteratur in der Alexandrinerzeit. 1891, I., str. 839, katerega dela pa nisem mogel dobiti.

M. Maeterlinck, ki tudi omenja Filiksa v znanem in znamenitem delu *La vie des abeilles* (Življenje čebel — glej J. Westrovo slovensko priredbo iz leta 1929) pripominja, da so imenovali Filiksa »le Sauvage«, to je Divjaka, in sicer zato, ker je opazoval čebele v samoti.

¹⁵ Glej *SC* 1952, str. 180, 204.

¹⁶ *SC* XXXV. l. (1932), str. 69.

¹⁷ ... Carthaginiensem Magonem rusticationis parentem maxime veneremur... (lib. I., cap. I.). Kartažan Mago, drugače nam nepoznan punski veljak in vojskovodja, je živel in pisal najverjetneje v dobi kmalu po letu 247 in kratko pred padcem Kartagine leta 146 pr. n. št.; njegova dela so bila prevedena tudi v grščino.

¹⁸ *Etnolog* III. l. (1929), str. 160, vendar ni se mi posrečilo najti v latinskem izvirniku stavek, ki naj bi ga bil o tem zapisal po Vurnikovi navedbi Kolumela v IX. knj.

¹⁹ *SC* XXXVII. l. (1934), str. 91.

Zgodovinski podatki o začetku, razvoju in načinu izvrševanja latinskega čebelarjenja so preobsežni — za debelo knjigo bi jih bilo — da bi mogli spraviti vse v okvir naše obravnave. Če je naštel Varon v I. knj., 1. pogl. *De re rustica* že nad 50 grških piscev o poljedelstvu, ki so pisali običajno tudi o čebelarstvu, se je pridružilo le-tem v nadaljnjih petih stoletjih najbrž nič manj Latincev. Spričo tega smo izbrali le neka dela najbolj znanih rimsko-latinskih piscev o čebelarstvu, ki pa nam bodo dovolj predočili podobo za tedanjo dobo (od okoli l. 500 pr. n. št. do okoli l. 400 n. št.) že zelo razvite domače čebelje raje.

Najbolj znani in pomembni *scriptores rei rusticae* veteri Latini, t. j. stari latinski pisci o kmetijskih (poljedelskih) rečeh, so Katon, Varon, Higin, Celzus, Kolumela in Paladij, kot pesnik pa je prvenstven Vergil. Higinova in Celzusova dela niso ohranjena in so nam znana samo delno in posredno iz drugih virov. Da je bil napisal Higin okoli leta 57 pr. n. št. prvo latinsko delo samo o čebelah (monografijo), t. j. *Liber de apibus* (Knjiga o čebelah), da je pisal tudi Celzus o čebelah, itd., v tem prepričanju nas potrjuje posebno Kolumela, ko pravi:²⁰

Sedaj pa pridem k oskrbovanju uljev [= k čebelarstvu], o čemer ne more (po)učiti nihče bolj vestno, ko je le-to povedal Higin, niti lepše ko Vergil, niti bolj okusno ko Celzus. Higin je marljivo zbral v odročnih listinah raztresena mnenja starih piscev, Vergil jih je okrasil s pesniškimi cvetkami, Celzus pa je združil pripovedni način obeh.

Higinovo delo so uporabljali predvsem Celzus, Kolumela in Plinij. Umevno pa je, da so pisali poleg ali mimo teh o čebelah še številni drugi latinski pisatelji in pesniki, kakor smo poudarili malo prej.

Pri obravnavi latinskih piscev o čebelah in čebelarstvu pa glede njihove pomembnosti za nas in njihovega priličenja našim slovenskim razmeram nečesa ne smemo prezreti, namreč: Da je bil med tistimi najzgodnejšimi pisci, ki so poročali o slovenski čebeli, Janez Anton Scopoli (1723—1788) prvi, o katerem vemo, da je prebiral pisanja latinskih piscev o čebelah in tudi izrecno navajal njihova zadevna

²⁰ IX. knj., 2. pogl., v našem viru I. del, str. 702. — Zaradi posebne važnosti tega mesta, navajam poznavalca latinščine tudi izvirnik:

Venio nunc ad alveorum curam, de quibus neque diligentius quidquam praecipere potest, quam ab Hygino iam dictum est, nec ornatius quam Virgilio, nec elegantius quam Celso. Hyginus veterum auctorum placita secretis dispersa monumentis industrie collegit: Virgilius poeticis floribus illuminavit: Celsus utriusque memorati adhibuit modum.

dognanja.²¹ S tem ni rečeno, da je bil Scopoli pri nas edini, ki je bral in poznal ta dela; prepričan sem, da jih je bral in se učil iz njih v tistem času vsaj še P. P. Glavar, a Scopoli nam je le-to najbolj očitno izpričal. Poleg že omenjenih latinskih piscev o čebelah pa so navedeni pri Scopoliju še Tit Lukrecij, Seneka, Gaj Plinij, Ovid, itd.

Ko prebiramo ohranjena latinska dela o čebelah in čebelji reji, večkrat kar ostrmimo ter se čudimo, da je bilo pred okoli dva tisoč leti marsikaj že prav tako, kakor se učimo in ravnamo še danes. Če odstranimo iz teh latinskih učbenikov tedaj običajne bajeslovne pritikline in pridamo izsledke čebelarstva napredne znanosti od J. Swamerdama (1637—1680) dalje, bi imel še današnji čebelar v teh starih bukvah Latincev dokaj uporaben priročnik. Res, škoda je in obžalovati moramo, da razen Vergilovega Poljedelstva v starem prevodu iz leta 1865 slovenski čebelarji do zdaj še niso mogli brati v slovenščini niti enega teh mikavnih del. Kaj pravite: ali bi ne bilo pametno in koristno, ko bi izdala ta ali ona založba slovenski »Cvetnik iz grških in latinskih piscev o čebelarstvu«?

Ker se v SČ nikakor ne moremo razpisati o vsem, kar so nakopičili latinski pisci branja o čebelah, se bomo omejili samo na krajše poročilo o šestih najglavnejših, glede katerih pa pripomnimo še sledeče:

Prvo latinsko izdajo del, ki so jih napisali Katon, Varon, Kolumela in Paladij, je izdal leta 1470 v Benetkah Jurij Merula, a do leta 1635 je izšlo skupaj že 52 izdaj, zraven pa so bile natisnjene tudi še izdaje posameznih piscev. Med prvimi prevodi je bil nemški Das Ackerwerck Lucy Columelle und Pallady zweyer hocherfarner Römer... Ver-teütschet Durch Michael Herren... Strassburg 1538; temu prevodu so sledili leta 1551, 1554 itd. francoski, italijanski, angleški ter drugi. V najnovejšem času pa so natisnili latinski izvirnik n. pr. Švedi in Angleži. Piscu te obravnave je rabila latinska izdaja: *Scriptores rei rusticae veteres Latini Cato, Varro, Columella, Palladius... et Lexicon rei rusticae curante Io. Matthia Gesnero. Tom. I. et II. Editio secunda. Lipsiae 1775 et 1774.* Prvo izdajo tega dela je priredil Johann Mathias Gesner (1691—1761) leta 1735, drugo pa po le-tej Johann August Ernesti (1707—1781). Še popolnejšo izdajo je priskrbel v letih 1794—97 v štirih delih Johann Gottlob Schneider (1750—1822). Pri obravnavi Vergila pa so bila uporabljena P. Vergili Maronis opera. Remigius Sabbadini recensuit, Romea 1930.

(Dalje prihodnjič)

²¹ Annus IV. historico-naturalis. Lipsiae 1770. Dissertatio de apibus, str. 7—47. — J. Westrov prevod beri v SČ XXXVIII. l. (1935), str. 87 in naslednje. — Pred Scopolijem najdemo nekaj navedkov o čebelah iz grških in latinskih piscev tudi pri Rogeriju.

O ČEBELAH Z RUMENIMI OBROČKI

JOSIP PIRNAT

Tov. Deel je v lanski decembrski številki Slovenskega čebelarja napisal nekaj zanimivih misli o čebelah z rumenimi pasovi na zadku in pri tem navedel nekatere novejšje izsledke čebelarskih strokovnjakov. Ker pojavljanje tako imenovanih križank ali bastardnih čebel v družinah zanima tudi mene, hočem o tem spregovoriti nekaj besed, seveda docela poljudno in ne učenjaško-znanstveno.

Predvesm sem bil radoveden, kakšnega mnjenja so bili o križankah naši čebelarji pred nekaj desetletji. Zato sem prelistal nekatere starejše letnike naše strokovne revije. V aprilski številki Slovenskega čebelarja — letnik 1915. — sem našel daljši članek tov. A. Bukovca z naslovom »Čebelarimo s čistimi kranjicami«. Članek resignirano toži, kako so se križanke razmnožile po mnogih krajih Slovenije in kako malo se čebelarji zmenijo za ta nezdrav pojav. Avtor je že pred leti opozarjal čebelarje, da je sramotno, ker puste našo čebeljo pasmo propadati, a ni našel za svoja opozorila pravega razumevanja. V preroški vnemi piše dalje dobesedno: »Vsi vi, ki vam je slovensko čebelarstvo pri srcu, poučite kmetskega čebelarja o tem madežu, ki se je pojavil na kranjski pasmi, pokažite mu, kakšna je križanka, in pojasnite mu, zakaj je to v sramoto naši čisti pasmi.« Članek zaključuje z besedami: »Kadar pa iztrebimo tujko, ki jo je zanesel vrag v naše kraje, pojdemo lahko korak naprej s tem, da bomo začeli izbirati med čistimi sivkami najzlahtnejše, najrodovitnejše in najdelavnejše plemenjake oziroma matice. Takrat bo naša čebela pokazala, kaj zmore, in čudil se boš ti, slovenski čebelar, kakšen biser si našel v rokah, pa ga nisi znal ceniti in čuvati. Da, da, strmeli bomo!« Tako tov. Bukovec! Zares idealni so bili včasih naši čebelarji. Takih sedanja doba najbrž ne premore več.

V 5. številki istega letnika je pritrdilno odgovoril tov. Bukovcu čebelar Janez Muhar, ki je čebelaril nekje na laški meji in gojil čebele kar treh pasem. Muharju je pripovedoval znanec — čebelar, da so v nekaterih družinah sčasoma kranjice dobile nadvlado, tako da je bilo laških in mešanih čebel v panjih vedno manj. Po znanem prirodnom zakonu, da slabejše podleže močnejšemu, se je tolažil, da bodo kranjice same očistile pasmo in se znebile tujk. Dalje piše Muhar: »Seveda gre to počasi in preden bi se pleme popolnoma očistilo, vam že lahko pride kaka laška spaka ter naredi začetek stare komedije! Na ta način bi pa lahinja nikdar ne mogla kranjici podleči.«

Članek zaključuje: »Gotovo bo bistrejše oko vse to proučilo in na podlagi rezultatov še bolj proslavilo kranjice, lahinjam pa napovedalo smrt in pogin.«

Tudi v drugih starejših letnikih Slovenskega čebelarja je sem pa tja kaka vrstica o križankah. Vse, kar je slabega pri naših čebelah, gre večinoma na račun lahinj, ki da so se priteple v naše kraje in popačile kranjice.

Tem izvajanjem bom sedaj dodal še nekaj svojih misli, ki so plod večletnih opazovanj in praktičnega dela pri čebelah.

Ko me je lansko pomlad obiskal znanec čebelar, se je posebno zanimal za pasemsko čistočo mojih čebel. Po daljšem opazovanju je moral priznati, da so v vseh družinah pristne in pasemsko čiste kranjice. Vesel sem bil tega priznanja in sem tovarišu pojasnil, da se zelo trudim obdržati čisto pasmo. S plemenskim odbiranjem in s tem, da jeseni kupujem matice od čebelarjev iz oddaljenejših krajev, ki imajo zares dobro in pristno žival, se mi je posrečilo, da sem se kolikor toliko približal temu smotru.

Toda v poletju 1952, v dneh hude vročine, so me sivke zelo neprijetno iznenadile. Iz nekaterih panjev so namreč naenkrat začele izletavati čebele, ki so imele prvi in deloma tudi drugi obroček na zadku bolj ali manj rdečkastorumene barve. Tako spremembo v barvi sem zlasti opazil v panju št. 4, kjer je porumenelo skoraj nad polovico čebel. Čudno res! Družini nisem izmenjal matice, sama je ni tiho prelegla, in vendar je bilo njeno potomstvo v nasprotju z lanskim letom mešano, to se pravi z vidnimi pasemskimi izrodki na telesu. O kakih bastardih v tem primeru ni bilo govora, ker je bila matica prav ista kot prejšnje leto, ko so se iz njenih jajčec polegale delavke s pristnimi pasemskimi znaki.

Sploh pa mislim, da v naših razmerah ni več mogoče govoriti o bastardnih čebelah, ker je vsako križanje z italijansko ali alpsko-nemško čebelo izključeno. Pred nekaj desetletji, ko je sem pa tja še kdo gojil laško čebelo v zabavo, je bilo križanje možno, sedaj pa se menda nikjer več v Sloveniji ne navdušujejo za »zlate« čebele. Vsaj v osrednjem delu Slovenije je križanje docela izključeno, v obmejnih krajih pa so seveda še vedno možnosti, da se naše matice združijo s troti tujih pasem in postanejo bastardne. Matice namreč lete na praho, zlasti če ni trotov v bližini, zelo daleč. Tako je vodja čebelarške šole v Korschenu na Pruskem leta 1931 ugotovil, da so se matice prašilne postaje, ki je bila na nekem otoku, sparile s tujimi troti, a da so jih našle, so morale leteti do 8 km daleč preko morske gladine.

Odkod potem čebele z rumenimi obročki na zadku v naših panjih? Morda so posledica raznih prirodnih pojavov (sončne pripeke, pomanjkanja beljakovin, sprememb v prehrani itd.), ali pa posledica pomanjkanja pigmentov v čebeljem telesu. Pod vplivom vročine na primer pordeči hitinasta pokožnica pri raku. Tudi čebelje telo pokriva povrhnjica, ki izloča hitin. Ta je pri mladih čebelah spočetka tekoč in mehak, a se kasneje strdi in potemni.

Kateri činitelji vplivajo na čebele, da ob določenih prilikah spremene barvo prvega, deloma drugega obročka, nam seveda ni znano. To bodo pojasnila opazovanja in vztrajno proučevanje čebeljega življenja. Morda ima kak vpliv na to tudi matica tedaj, ko s semenici oplaja jajčeca in določa spol. Ker pa se te spremembe izvrše pri čebelah predvsem poleti, bi bila umestna domneva, da jo povzročajo vroči sončni žarki ali prehrana. Pa kakor rečeno, zadevo bomo morali preučevati vsi čebelarji, posebno še Znanstveni čebelarški zavod, ki naj bi se osnoval pri čebelarški šoli v Ljubljani.

Omeniti moram ob tej priliki, da čebelarji sploh premalo opazujemo čebele in se premalo poglobljamo v skrivnosti njihovega življenja. Za vzgled naj nam bo Janša, ki se je od preprostega kmeta povzpел do dvornega čebelarja na Dunaju. Kako smešno se nam zdi n. pr. naziranje stare čebelarske šole, da nosijo troti vodo v panje. Janša ni tega nikdar verjel in v svojih knjigah proti temu ostro nastopil, ker je pač videl na napajališčih samo čebele delavke in nobenega trota.

Pa, če že govorimo o pasemskih izrodkih pri naših čebelah, ne bo odveč, če se dotaknemo še vprašanja osvežitve krvi z maticami iz oddaljenejših okolišev. V mnogih naših čebelnjakih se pleme že desetletja ni izmenjalo. Zato se matice pariyo s troti iz najbližjega sorodstva. Da vse to vodi v degeneracijo, je razumljivo. Čebele takega pokolenja so mnogo manj odporne proti boleznim in tudi njih pridnost od leta do leta bolj pojema.

Isto kot za čebele, velja n. pr. za govedo. V Sloveniji imamo 5 pasemskih področij za govejo živino. Nekatera izmed teh vzrejališč pa so postala teritorialno že tako majhna, da je pasma zaradi križanja v najožjem sorodstvu degenerirala in jo bodo morali opustiti. No, za našo sivko te nevarnosti sedaj še ni, ker je ozemlje, na katerem jo gojimo, zadosti obširno. Ni se torej bati, da bi prišlo do degeneracije zaradi sorodstvenih vezi. Da pa si izboljšamo čebelje pleme, je potrebna izmenjava matic z maticami iz oddaljenejših krajev. Pri tem bi lahko posredovale čebelarske družine. Jeseni, ko je matic v izobilju

in je njih izmenjava najlažja, bi si jih lahko nabavljali kar po pošti ter z njimi osveževali domače plemo. Tudi naše plemenilne postaje bi morale povečati produkcijo in nuditi čebelarjem matice po primerno nizkih cenah.*

Čebele z rumenimi pasovi ali bastardke, kot sem jih doslej stalno imenoval, so nekoliko bolj razdražljive od sivk, v pridnosti in donosu pa često celo prekašajo čebele z normalnimi pasemskimi znaki. Zato nekateri tuji čebelarji priporočajo križanje naše čebele z drugimi, češ da se bodo tako izboljšala njena svojstva. Znani nemški čebelar J. Lüftenegger piše na primer v neki svoji knjigi, da je naša sivka preveč rojiva, da gradi preveč trotovine, da postane rada brezmatična in da v gospodarskem pogledu ni rentabilna. Končno omeni, da bi tudi kranjska čebela postala enakovredna laški in nemški, če bi jo križali z njima.

Smešno zares! Našo čebelo, ki po vseh svojih lastnostih daleč prekaša tuje pasme, naj bi križali in mešali z manjvrednimi tujkami! Ne! Do tega nas ne bo nihče pripravil! Le skrbimo za našo sivko in ohranimo njen sloves, ki ga ima že od Janševih časov!

Povrnimo se zopet k prejšnjemu poglavju! V drugi polovici mesca februarja smo imeli nekaj krasnih sončnih dni in čebele so trumoma izletavale iz panjev. Sleherno popoldne sem stal pri čebelnjaku in premotril vsako čebelo, ki se je dalje časa zadrževala na bradi, »od nog do glave«. Zlasti pogosto sem se mudil pri panju št. 4. Pa glejte čudo! Opazil nisem niti ene delavke, ki bi še imela na pol rumen zadek, ali bi se kakorkoli ločila od normalno razvitih sivih čebel. V snegu pa sem opazil precej rumenih čebel, ki so odmrle zaradi starosti po naravnem zakonu in so jih tovarišice pometale iz panjev. To so bile čebele, ki so se rodile prejšnje leto v rani jeseni, ko je bilo vreme še toplo in sončno. Vsa ta opazovanja so me utrdila v sklepu, da rumeni pasovi na zadku niso znak nečiste pasme, ampak izrodek posebnih okoliščin ali nenormalnih sprememb v čebeljem telesu.

Pa kakor rečeno: problem zahteva dolgotrajnih opazovanj in poizkusov. Zato naj bi se za stvar zavzeli vsi naši napredni čebelarji in, če imajo o tem že kake izkušnje, tudi povedali, kaj o tem mislijo.

* Naši vzrejevalci vzrede vsako leto toliko matic, da bi prav lahko zadostili potrebam domačih čebelarjev. Kot so sklenili na svojem zadnjem sestanku, jih bodo letos prodajali po 500 din. Pred vojno je stala matica 40 do 50 din, kg medu pa 16 do 18 din. Kar malo računajte in primerjajte, pa boste videli, da sedanja cena ni pretirana. Matice lahko naročite pri Zvezi, toda ne morda jeseni, temveč sedaj, ko vzrejna sezona še traja. (Op. ur.)

DVE MATICI V ENI DRUŽINI

BRUNO NUSSDORFER

V poletju 1950. sem v AŽ-panju št. 11 opazil, da je prelegel, dasi je imel mlado in rodovitno matico. Pustil sem mu dva matičnika. Matico, ki bi se polegla iz starejšega matičnika, sem nameraval uporabiti v nekem drugem panju, matica iz mlajšega matičnika pa naj bi ostala v svojem panju. Ko sem po določenem času družino pregledal, sem našel že novo zalego, odprt pa je bil tudi drugi matičnik, a matica samo ena v panju. Sklepal sem, da se je druga matica ponesrečila pri obhoji ali pa da jo je družina uničila, ker pač nisem pravočasno posegel vmes, da bi to preprečil.

Ta panj se je zelo dobro razvijal. Pred prevozom v ajdovo pašo sem ga pregledal kakor vse ostale. Pri tem sem v svoje veliko začudenje ugotovil, da sta bila srednja dva sata brez zalege, toda oba medena. Na levi, kakor na desni strani od njiju pa so bili sati z obilo zalege. Potegnem krajni sat iz panja in takoj najdem na njem lepo mlado matico. Sat odložim na kozico in začnem preiskavati zaležene sate na nasprotni strani. Že na drugem satu odkrijem še eno matico. To mi je bilo dovolj. Sate zložim zopet v plodišče, na vnanji strani vrata pa napravim znamenje s kreda, da bi imel zanimivi panj stalno pred očmi.

V ajdovi paši se je družina dobro izkazala ter nanosila v medišče precej medu. Pri zazimljenju konec oktobra sem opazil v panju dve gruči čebel, medtem ko je bila sredina skoraj prazna. Na dno sem položil katransko lepenko, zadaj za okencem namestil slamnico ter na vrata zapisal s kreda: »Dve matici!«.

Ko sem mesca februarja 1951. ta panj pregledal, sem našel na lepenki mrtvo matico, zalego pa samo na desni strani, kjer je kraljevala druga matica. Vso zimo je bil panj miren. Tudi poraba medu je bila normalna.

Leta 1951. sem pri zazimljenju nalašč pustil v eksportnem panju št. 7 dve matici, in sicer vsako v posebnem oddelku, ki sta bila ločena med sabo s pokončno desko, tako da ni bilo med njima nobenega stika. Dejansko sta bila to dva prašilčka na štiri sate. Robove ločilne deske sem namazal z lojem, da bi laže drsela, ko bi jo potegnil iz panja, če bi hotel obe družini združiti. To sem napravil mesca decembra. Družini sta bili skrčeni v zimsko gručo, kar ni nič čudnega, saj je bilo zunaj -5°C mraza. Pri odpiranju vrata in ko sem vlekel

ločilno desko iz panja, so čebele malo zašumele, a so se takoj zopet umirile. Izvlečeno desko sem nadomestil z medenim satom, vložil slamnico in panj zaprl. Radoveden sem bil, če bosta spomladi zalegali obe matici.

Zaradi velikega snega sem prvokrat ta panj pregledal šele mesca marca 1952. in našel v njem le eno matico, medtem ko ni bilo o drugi nobenega sledu. Najbrž je pred velikim snegom mesca februarja, ko je bilo nekaj sončnih dni, sama zlezla iz panja, nakar so se njene čebele združile z ostalimi na drugi strani srednjega medenega sata. Panj je porabil preko zime zelo malo medu, čeprav sta bili v njem dve družini, vsaka s svojo matico.

AŽ-panj št. 4 sem pred ajdovo pašo v mescu avgustu 1952 pregledal in ugotovil, da ima v plodišču staro, v medišču pa mlado sprašeno matico. Ker je bilo žrelo medišča vedno zaprto, mi je še danes uganka, kako se je mogla zgornja matica, ko je šla na praho, pretegniti skozi reže matične rešetke. Staro matico sem odstranil, mlado pa s satom, na katerem sem jo našel, prestavil v plodišče. Med ajdovo pašo so jo čebele umorile, nad odkrito zalego v medišču pa nategnile matičnike. Ker je bila zalega prestara, so si vzredile trotovko, ki najbrž sploh ni bila zmožna spariti se s trotom in je pridno legla sama neoplojena jajčeca. Po končani paši je bil panj zelo meden. Čebele sem takoj prvi dan po prihodu v domač čebelnjak okoli 50 m vstran ometel, medeno satje spravil, dva sata s trotovsko zalego pa uničil.

Februarja mesca 1951, ko je kazal toplomer na prostem pod ničlo, sem zjutraj nekako ob 9 uri odstranjeval z brad mrtve čebele. Pri tem sem videl, kako je iz panja št. 2 prilezla lepa matica. Vzel sem jo v roko in hajdi z njo v kuhinjo! Tam sem jo dal v matičnico, katere steno sem namazal z medom. Čez kratek čas je matica postala živahna ter začela stegovati rilček po medu. Okoli poldne sem jo nesel nazaj ter jo pri žrelu spustil zopet v panj št. 2. Preden sem jo spustil, sem prisluškoval šumenju v notranjosti. Bilo je normalno in se ni tudi potem, ko je matica zginila skozi žrelo, izpremenilo. Verando sem priprl, da bi matica, če bi zopet bežala iz panja, ne padla na tla. Čez nekaj dni sem jo našel mrtvo v priprti verandi. Na vratca panja sem naredil s kredo vprašaj in radovedno pričakoval prvega izletnega dne. To sem povedal svojemu znancu Pavlu iz Vrhnike, ki je domneval, da sta bili v panju št. 2 dve matici, od katerih se je ena prostovoljno drugi umaknila. Ob pregledu sem ugotovil, da matica, ki je ostala v panju, dobro zalega in da je bila Pavletova razlaga pravilna.

Kakor je iz popisanih opazovanj razvidno, narava sama skrbi, da je spomladi v vsakem panju ena sama matica, od katere je odvisen ves poznejši razvoj čebelje družine. Če obdrži družina jeseni po preleganju dve matici, lahko obe prezimita, ostaneta pa skupaj samo do novega zaleganja, torej nekako do konca januarja.

ŠE NEKAJ BESED O HUDI GNILOBI ČEBELJE ZALEGE

POSAVSKI

Zdravljenje hude gnilobe čebelje zalege v resnici ni tako preprosta stvar, da bi jo mogli čebelarjem na splošno priporočati. Zato je prav, da se o tem porazgovorimo v našem strokovnem listu, vendar je debata, ki sta jo načela inž. Jože Rihar in urednik Vlado Rojec, prekoračila meje akademske razprave in bi mogla le škodovati ugledu Slovenskega čebelarja, ki je zadnji čas na višini in zelo priljubljen med čebelarji doma in v tujini. Ton tovariša Riharja zveni tako, kakor da je »pripombe« napisal iz nekega užaljenega samoljublja, medtem ko je »odgovor« tovariša Rojca, četudi je bil izzvan, preoster in preoseben. Oprostita mi, tovariša, takšen vtis sem pač dobil, ko sem prečital oba članka, in mislim, da se tega dojma ni mogel ubraniti še marsikdo izmed ostalih bralcev.

Nimam namena, da bi delil komurkoli lekcije, niti se ne nameravam spuščati v razpravo, kdo ima prav, ali inž. Rihar, ki se v pripombah sklicuje na čebelarske znanstvenike Dzierzona, Zandra, Armbrusterja in Morgenthalerja ter trdi, da mora obolela družina v priporu gladovati, ali urednik Rojec, ki pravi, da je treba takšno družino med priporom krmiti. Moj namen je samo ta, da opišem svoja izkustva in uspehe, ki sem jih imel pri zdravljenju te bolezni.

Preden pa pričnem s popisom, moram omeniti, da sem več let vodil eno izmed večjih čebelarstev, v katerem se je leta 1951. pri jesenskem pregledu naenkrat pojavila gniloba čebelje zalege. Okuženi sta bili dve družini, in sicer na paši žepka. Takoj, ko sem to ugotovil, sem v skladu z veterinarskimi predpisi bolezen prijavil oblastem. Kmalu nato se je zglasil pri meni znani strokovnjak dr. M., ki se je tedaj slučajno mudil v bližini. Ta je bolezen potrdil in izdal nalog o kontumaciranju čebelnjaka. Bolni, vendar še močni družini smo odstranili oziroma izolirali v kraju, oddaljenem 4 km od čebelnjaka, kjer ni bilo nikakih drugih čebel. S tem smo hoteli preprečiti okuženje

ostalnih 118 družin. Izolirani družini smo zapažili in ju pripravili za zimo, nadzorstvo nad njima pa je prevzel star izkušen čebelar.

Spomladi smo pristopili k zdravljenju. Lepega dne mesca marca smo zgodaj zjutraj pretresli obe družini v nova AŽ-panja, v katera smo dali po pet okvirov z vdelanimi satnicami in po en okvir z izdelanim satom. Na lesen sipalnik, ki smo ga uporabljali že pri ometanju in otesanju čebel s satov, smo pritrdili časopisni papir, po katerem so nebogljenke zlezele v novo bivališče. Po končanem delu smo papir sežgali, sipalnik razkužili, roke pa oprali z milom v vodi, kateri smo dodali nekaj kapljic lizola. Nato smo panja spravili v red, ju dobro zapažili in odpeljali nazaj v čebelnjak. Čebelar je satje iz okuženih panjev takoj prekuhal, okvire sežgal, panje pa dobro osmodil s plamenom iz spajalne svetilke. Zvečer smo dali vsaki družini v posebnih pitalnikih po liter tople sladkorne raztopine s tableto (0,5 g) sulfatiazola, ki smo jo prej zdrobili v prah, raztopili in dobro premešali v kozarcu vode. Raztopino so čebele čez noč predelale in odložile v izdelan sat. Krmili smo potem še vsak večer 4 dni zapored. Čebele so se dobro razvile in ostale vse leto pod strogim nadzorstvom. Ves ta čas ni bilo pri njih niti sledu kakršnekoli bolezni. Poudariti moram še to, da so zdrave družine v čebelnjaku prejemale kot preventivno sredstvo vsake 4 dni enako količino sladkorne raztopine s sulfatiazolom kakor bolne čebele.

S hudo gnilobo čebelje zalege smo imeli opraviti tudi v drugem čebelnjaku, ki je bil kakih 400 m oddaljen od prvega. Bolezen smo opazili leta 1952. na pomlad. Postopali smo prav tako, kakor sem zgoraj opisal. Bolezen je zginila, ne da bi se ponovno pojavila.

Na koncu želim, še enkrat ponoviti najvažnejše:

1. Za hudo gnilobo obolele družine morajo biti močne, sicer se jih ne splača zdraviti.
2. Panj, v katerega ometemo čebele, mora biti nov ali dobro ožgan s spajalko, tako da dobi znotraj in zunaj temnorjavo barvo. Isto velja tudi za vse lesene dele panja.
3. Družine pretresemo na satnice.
4. Hraniti jih moramo 4 dni zapored s sladkorno raztopino, kateri smo dodali na vsak liter po eno tableto sulfatiazola, raztopljenega v topli vodi.
5. Skrbeti moramo za največjo snago pri presipavanju kakor tudi pri poznejšem pregledovanju družin.

6. Vse čebelarske potrebščine, ki smo jih pri delu uporabljali, moramo temeljito desinficirati, roke pa si oprati z milom v razkuženi vodi po pregledu vsake družine!

7. Vse družine v čebelnjaku je treba mesečno večkrat pregledati in pri tem posebno paziti na pokrito zalego, ali ni na njej znakov nove bolezni.

8. Krmiti je treba preventivno tudi zdrave čebele.

Zapomni pa naj si vsak čebelar, da je izmed vseh sredstev, ki jih uporabljamo v boju proti hudi gnilobi čebelje zalege, najvažnejša snaga, snaga in zopet snaga. Kjer tega ni, so vsi sulfamidi in antibiotiki brez moči. Zaključujem z ugotovitvijo iz dolgoletne prakse, da je čebelar sam sebi in svojim »muham« največji sovražnik, ker premalo pazi na red in snago v svojem čebelnjaku.

NEVEDNOST ALI ZLOBA

FRANC CVETKO

Ne vem, kako bi drugače imenovali početje primorskih sadjarjev v okrajih Nova Gorica, Sežana in v bivšem okraju Ajdovščina kakor nevednost ali pa namerna sabotaza.

Že vsa leta po osvoboditvi oziroma priključitvi Slov. Primorja k Jugoslaviji se pritožujejo tamkajšnji čebelarji, kako veliko škodo povzročajo sadjarji čebelam, ker škropijo sadno drevje, posebno češnje z arzenatnimi škropivi takrat, ko so v najbujnejšem cvetju. Jasno je, da je tako početje smrt za čebele, ker je nektar, ki ga čebele nabirajo na cvetovih češenj, zastrupljen.

Primorski čebelarji so vsako leto prosili sadjarje, naj škropijo češnje in drugo sadno drevje 4—5 dni pred cvetenjem ali pa 4—5 dni po cvetenju. Vse te prošnje in dokazi s kupi mrtvih čebel niso zalegli nič, sadjarji so imeli gluha ušesa. Največ škode so sadjarji s takim neuvidevnim škropljenjem češenj povzročili čebelarjem v občinah Kanal, Avče, Ročinj, Vogersko, Šempeter pri Gorici, Renče, Volčja draga itd., kjer so bile čebelje družine med cvetenjem akacije zaradi tega slabše kakor v začetku mesca marca.

Kakor sem že omenil, so se vsako leto po priključitvi Slovenskega Primorja dogajali v tamkajšnjih čebelnjakih isti prizori, vendar ne tako hudi, kakor to leto. Škoda, ki so jo primorski čebelarji utrpeli letos zaradi nevednosti ali sabotaze sadjarjev, gre v milijone. To je



Čebela je najoztrajnejša in najzanesljivejša opraševalka cvetja

uvidel tudi Okrajni ljudski odbor v Gorici. Zato je vse občine in kmetijske zadruge opozoril z okrožnico št. 2089/1-53 dne 25. marca t. l., da je nesmotrno in za gospodarstvo škodljivo škropiti drevje med cvetenjem, ker s tem uničujemo čebele.

Pri vsem tem je najbolj žalostno to, da se niti kmetijska zadruga v Renčah niti občinski odborniki, ki so prav gotovo brali omenjeno okrožnico, niso držali teh navodil in so tako vede ali nevede sabotirali naredbo oblasti.

V Slovenskem čebelarju je bilo že večkrat objavljeno, kako upoštevajo ameriški farmarji čebelarje. Tamkaj dobi čebelar od farmarja plačilo za vsako čebeljo družino, ki jo postavi med cvetenjem sadnega drevja v njegov sadovnjak. Kaj pa dobi na Primorskem čebelar od sadjarja? Kup mrtvih čebel in nič drugega.

V okrajih Nova Gorica in Sežana je čebelarstvo zelo razvito in je tudi zaradi zgodnjega sadja zelo potrebno. V primeru da bi sadjarji nadaljevali s takim brezvestnim postopanjem, bo v nekaj letih čebelarstvo v teh krajih izumrlo.

Vse hvale je vredna skrb okraja Nova Gorica, ki je pravočasno podvzel vse, da bi preprečil škodo v čebelarstvu. Ker okrožnica ni imela uspeha, bo treba zelo ostro nastopiti proti tistim, ki je niso upoštevali.

Z okrožnico št. II/5-2089/3-53 je dne 24. aprila t. l. pozval okraj Nova Gorica člane Čebelarskih društev Ajdovščina in Šempeter ter Čebelarske družine Kanal, da naj prijavijo okrajnemu ljudskemu odboru vso škodo, ki so jo imeli zaradi škropljenja sadnega drevja. Omenjenim čebelarskim organizacijam je naročil, da naj sestavijo strokovne komisije, ki naj ocenijo škodo v čebelarstvih in doženejo, kateri sadjarji so škropili sadno drevje med cvetenjem. Za povračilo škode, ki ne presega 100.000 din, naj vložijo tožbo na okrajno sodišče, za škodo nad 100.000 din pa na okrožno sodišče v Novi Gorici. Okrajni ljudski odbor v Novi Gorici pravi v okrožnici, da naj sodišče v interesu kmetijske proizvodnje namerne saboterje najstrožje kaznuje.

Čebele, ki so nabirale nektar in cvetni prah na škropljenih češnjah, niso takoj pomrle, ampak šele čez nekaj časa, ko so nektar in cvetni prah odložile v satje. Nekateri čebelarji so mi trdili, da umirajo tudi mladice, ki se hranijo z zastrupljenim cvetnim prahom.

Obnašanje zastrupljenih čebel je dokaj podobno obnašanju čebel, ki so zbolele za kako kužno boleznijo. Kakor zgubljene lazijo okrog in trepetajo s krili, ne da bi vzletele. Značilno pa je, da hkrati otepajo okrog glave s sprednjima nožicama in se tu pa tam povaljajo po tleh. Vendar ti znaki niso popolnoma zanesljivi. Zato je pri vsakem množičnem odmiranju čebel bakteriološka preiskava skoraj neizbežna. Če je bakteriološki izvid negativen, je mogoče strup, zaradi katerega so čebele poginile, ugotoviti s primerno kemično analizo.

Da bi v bodoče preprečili tako škodo v čebelarstvu, je potrebno, da dobimo čebelarski zakon, ki pa mora hitreje zagledati beli dan kakor uredba o ajdovih pasiščih. Saj leži ta že eno leto nekje in čaka oblastne potrditve.

KNJIGA KNJIG

INOCENC REVAJ

Μήτε μέλι μήτε μελίσσαις . . .

Kdor hoče lizati med, se ne sme bati pikov.

Sapfo, fragm. 119

Veliki Konfucij je rekel, da je za srečno in popolno življenje moža potrebnih troje stvari: roditi sina, vsaditi drevo in napisati knjigo. Tisto s sinom pustimo raje ob strani, o tem ni vredno, da bi govoril. Če je že Konfucij menil, da mora biti zraven, mu lahko pustimo to veselje. Ampak drevo bi se našlo. Ako se prime sofora, za katero je čebelar pregovoril soseda, da jo je dovolil vsaditi ob plotu, bi se že dalo razpravljati o sreči in morda že tudi o popolnosti. In tretje? Ali ni čebelnjak kakor knjižnica zbranih spisov? Vsak panj je poseben zvezek, pesem in roman in študija hkrati, mojstrska umetnina, neizčrpen vir pouka in užitka, skratka: knjiga knjig. To je knjiga, ki ima sicer samo šestintrideset strani in čeprav jih je po navadi polovico praznih, je na ostalih devetih listih več vsebine, kakor v kompletni izdaji klasikov z našo moderno vred. To je knjiga, ki jo pišejo v popolnem soglasju čebelar, čebelice in čas in je vredno, da bi jo vedno znova prebiral. Toda globoke zbranosti zahteva, ako jo hočeš brati in pisati obenem.

Za študij te najslajše knjige pod soncem porabi čebelar nedeljo. Čebelararska nedelja ima globoke korenine. Najdebelejše se vlečejo skozi soboto, nato pa so vedno tanjše in tanjše ter segajo z najfinejšimi laski daleč nazaj v ponedeljek. Nedelja pa je cima, zelenje in cvet, ki požene tem bolj bohotno, čim več hrane so vsrkale vase korenine med tednom.

»Alo, žena,« pravi čebelar, ko pride v soboto h kosilu, »kostanj prijema, treba bo pripraviti satnice.«

Vsaka satnica je nov, še nepopisan list v čebelarjevi knjigi.

Zena ve, da je to kamen preizkušnje, svečano opravilo, pri katerem je konec prav tako odvisen od usode kakor v grški drami. Zato takoj napodi otroke, da bo očka zbran. Nato pospravi mizo in pogleda, kako je z ognjem. Čebelar pa si medtem nasloni glavo na roke in zapre oči.

Ni ga čebelarja na svetu ki bi že kdaj pravilno in brez napake vdela satnico. Delo se prične pri okviru, a kje boš dobil takšnega, da ga ne bi čebelar najmanj trikrat preklel? Okvir mora biti trden in prožen, pri tem pa tako zbit, da se ne maje. In gorje, če je vegast! Lahko bi rekli, da je večine ponesrečenih poizkusov kriv okvir, v kolikor ni vzrok žica, ki je vsakikrat bolj zanič, in seveda tudi satnišnica, kjer tako neumno prirezujejo satnice. Naravnost genialen mora biti čebelar, ako se mu kljub temu posreči, da uspe. Potem je treba v okvir zvrtni luknje. Reče se lahko, toda kako boš to storil? Ako napneš žico navpično, je to slabo. Satnica se bo vihala na robovih. Povrh pa žica ne sme teči vzporedno. Mlad sat bi se lahko pretrgal in zdrknil navzdol. Če pa zvrtaš luknje brez sistema, se ti lahko zgodi, da se ti bodo krave smejale. Pri vodoravno napeti žici pa imaš vse te komedije

na zgornji in spodnji strani. Celo Edison in Tesla bi postala brez moči pred to nalogo, nad katero se je onemoglo povесilo že toliko prebrisanih glav. Zaman pričakuje čebelar, da ga v zadnjem trenutku razsvetli odrešilna misel. Odločiti se je treba tako ali tako. In z vzdihom se čebelar loti dela.

Tudi luknje same niso kar tako. Ne smejo biti niti prevelike niti tako majhne, da žice ne bi spravil skozi. Ako niso natančno sredi lat, bo satnica vegasta. Zato si je čebelar pri društvu izposodil luknjač. To je priprava, s katero naj bi vse teklo kakor namazano. Čebelar si odmeri na okvirih razdalje, nameri luknjač na stranico in pritisne ročaj. Resk, letva se prekolje in okvir je zanič. Čebelar vzame drugega ter skrbno in počasi pritiska luknjač. Slo je. Toda luknja ni tam, kjer bi morala biti, ampak nekje na robu. Treba jo bo popraviti. Čebelar poskusi še enkrat. Sedaj ni več reklo resk, ampak samo pek in luknjač je obtičal zalomljen v lesu. Tako je z vsemi modernimi napravami, vse so samo za velesejem in za oči. Na srečo je še čevljarško šilo pri hiši, s katerim si pomaga žena, kadar šiva otrokom copate. Z njegovo pomočjo izvrta čebelar nekaj lukenj, dokler se ne zbode v prst in ne začne lepih belih okvirov mazati s krvjo. To bi seveda pokvarilo vse, zato prepusti vrtanje ženi, sam pa se loti napenjanja žice.

Za žico bi lahko rekli, da je živ satan. Vsak navoj se takoj zviije v zanko. Ko jo nategneš, dobiš vozec pri vozlu in trga se kakor nit. Ni druge pomoči, treba je poklicati otroke na pomoč in jih razpostaviti po kuhinji, da drže žico napeto. Peti ali šesti poskus se prav gotovo posreči. Zmagoslavno zabije čebelar v okvir dva žeblička in pri tem samo nekajkrat zajavka, ker se je kresnil po prstih. Potem ovije konec žice okoli glavnice in zatolče prvi žebelj do kraja. Nato napenja žico, ki mora doneti kot struna. To so vam užitek takole napete žice, ki brne v nežnih tonih, prva tenko, druga bolj v basu, tretja je ubrana na mol in šele četrta pravi plenk in delo se začne od kraja. Pa vendar je do večera pripravljenih pet okvirov, da sprejmejo vase satnice. To je najbolj kočljiva naloga izmed vseh. Satnica je nežna in krhka stvar, na zunaj še najbolj podobna ploščam iz testa, iz katerih režejo napolitanke, na znotraj pa je to pravi, čisti vosek, občutljiv kot dojenček in prav nič pripraven za človeške roke. Satnice niso, da bi jih vdeval mrzle, če jih pa pregreješ, se sprimejo ali, kar je še huje, celo stopo. Z ženino pomočjo jih čebelar namesti v okvire, da z zgornjim robom lepo padejo v žleb, nato pa stopi na plan kolešček, ki se je vse popoldne grel v ognju, da bo pri roki, kadar bo čas. Nič zato, če si čebelar z njim opeče prste. Huje je, da prežge takoj prvo satnico. Kajti prsti bodo še za rabo, preluknjana satnica pa nič več. Šele ko se kolešček toliko shladi, da je ravno prav topel, polaga žena okvir za okvirom na mokro deščico in dr-dr-dr teče po žici brez velikih nesreč in skokov v stran. Delo je končano za danes, pet satnic je zažičenih, pripravljenih je pet novih listov za čebelarjeve zbrane spise.

Komaj posije v nedeljo zjutraj prvo sonce, je čebelar že pri čebelah. Vsak pravi študij se prične pri platnicah in pri naslovu. Čebelar se usede na klopcu pod tepko in opazuje brade svojih panjev. Zaspano pokuka sem pa tam prva čebela iz žrela in zleze takoj spet domov na zapeček, dolgo traja, preden zbere najodločnejša toliko poguma, da odleti v modro jutro. Toda čebelar se kroti. Ne bomo odpirali panjev, dokler je večina čebel doma, to bi ne bilo dobro. Tako minevajo ure, vedno več je letalk, vedno

močnejše postaja brenčanje pred panji; čebelar ne vzdrži več, ampak počepne z uro v roki pred panj in šteje, koliko čebel se vrne vsako minuto z obnožino. To je ura računstva. Začne z miligrami, preide na grame in na deke, šele pri kilogramih se čebelarju zvrsti v glavi. Toda sence se krajšajo in vedno manj je delavk s cvetočim prahom. Brenčanje se več ne stopnjuje. Sedaj bo čas. Vendar si čebelar ne more kaj, da ne bi še hipec počakal in ujel čebelo, ki je pravkar priletela domov, in jo z oprsjem nalahno pritisnil ob noht. Res ji iz rilčka spolzi komaj vidna kaplja in čebelar si ves srečen obližne noht, ki ima okus samo po tobaku. Vendar je s tem dokazano, da prinašajo čebele med.

Sedaj si čebelar prižge cigareto, odpre panj in puhne nekajkrat dim skozi mrežo. Jezno završe čebele, toda pred državnim monopolom imajo rešpekt in se umaknejo med sate. Počasi in previdno odmakne čebelar vratca, in pred njim zazija notranjščina panja. Čebelar se pripravi, da bo bral. Naravna si pult, to se pravi kozico, nato pa odlepi prvi list in ga izvleče na plan. Iz celic na satu se svetlika mladi med, pod njim pa bele, rdeče in rumene lise peloda. To je torej skrajni sat, na prihodnjem listu mora biti že zalega. Vendar je čebelar previden in tudi na tem satu skrbno pregleda, če ni zašla nanj matica. Čebelar še preceni težo medu in gostoto čebel, nato pa roma sat prebran na kozico. Drugi listi so mnogo bolj zanimivi. Tu je pokrita zalega, tam so spet črvički in evo, tukajle so jajčeca. Matica ne more biti daleč. Res se sprehaja na drugi strani sata in se kar nič ne pusti motiti pri svojem delu. To je najbolj napeta stran v čebelarjevi knjigi. Kar ne more se odločiti, da bi jo odložil. Poleg matice je na satu vse polno napetih in razburljivih novic. Tam na robu se mlada čebelica pravkar grize iz zaprte celice. Na drugi strani pripravlja gruča mladice prazne celice za novo zalego. Svetiti se morajo kakor nove. In glej, tukajle spodaj se vrtil letalka v čudnih krivuljah in otresa z zadkom. To je slavni čebelji ples, edina govornica nemega ljudstva. Čebelar čuti, da se mu v prsih dviguje val nežnosti in toplote. Rad bi vsem skupaj in vsaki posebej povedal, da jih ima rad, povprašal bi jih, kako in kaj, ter poklepetal z matico, toda plesati in otresati z zadkom se ni nikoli učil. Za vse drugo pa so čebele gluhe kot noč. Pa se čebelarju naenkrat zjasni, da je prav tako in da drugače niti biti ne more. Saj je pravi kolektivizem mogoč samo med gluhi. Vsaka čebela opravlja svoj posel in se ne meni za sosede. Tudi če bi katero prijelo, da bi se hotela s čvekanjem pošiniti nad druge, bi bilo to zastoj. Nihče je ne bi slišal in poslušal. Delo je sveto. Samo si izsili svoja pravila in svoj ritem. Kaj bi bilo z malimi čebelami, ako bi jim najprej pedagogi predavali, kako je treba socialistično vzgajati zalego, in kam bi prišle letalke, ako bi jih odposlanec z okraja odbiral, katera je dovolj zanesljiva, da jo lahko pošljejo po med. Takšne stvari si lahko dovolimo ljudje, čebele pa bi pri tem prav gotovo vzel hudič.

Zato zatre čebelar v sebi vse težnje po zbližanju in se preda dolžnosti, ki mu veleva, naj pohiti in ne moti družine pri delu. Čebelam je vmešavanja kmalu preveč in na primeren način opozore čebelarja, naj se podviza. Prva ga rahlo vseka v palec, druga si čez nekaj časa izbere zapestje, tretja in četrta pa sta odločnejši, izbereta si sence in občutljivo kožico pri očesu. Težko je čebelarju zavzeti pravo stališče do pikov. Nekateri trdijo, da jih

njihove čebele sploh nikoli ne pičijo. Drugi spet se bahajo, da jim piki nič, prav zares čisto nič ne store. To sta dve skrajnosti čebelarske dovršenosti, človek res ne ve, za katero bi se odločil. Na splošno se pa o pikih ne govori na čebelarskih predavanjih, prav tako kakor se ne omenja vrv v obešenčevi hiši.

Težko je čebelarju za vsako čebelo, ki mora zaradi njega umreti. Navsezadnje pa ni nič čudnega, da se v tako veliki družini najde nekaj prevnetih aktivistk, ki si o njegovih dobrih namenih niso na jasnem in mislijo, da morajo na lastno pest braniti interese celote. Noro zaletavanje bi jim čebelar rad odpustil, toda kako naj se privadi, da mu njihova smrt ne bo obremenjevala vesti? To je edino, za kar se čebelar trudi, da bi pozabil. Ne gre drugače, čebelarstvo zahteva močnih natur in pot do uspeha je pokrita z mrliči.

Tako prebira čebelar zvezek za zvezkom svojih zbranih spisov in vpisuje vanje svoje nove izkušnje. Tako, čebelice, sedaj vpišite še ve svoje! Vsaka knjiga je dobila po dva prazna lista ob straneh, stari, popisani pa so romali v medišča. Zaduhtel bo kostanj z Rožnika in z Golovca, kakor v črnilo bodo pomakale vanj nabiralke svoje drobne rilčke in hitele domov s filigramskim delom izpopolnjevat čebelarjev rokopis. A kadar bodo polni novi listi, bomo spet brali in pisali naprej, kajti naše delo ni nikoli popolno. Vsi se ženemo v stvariteljskem naporu, vsi zadajamo in sprejemamo pike in vsi si želimo, da bi naše delo obrodilo sadove. Se bomo kdaj prigarali do njih?

Čebelice brenče pred panji in odgovarjajo čebelarju: »Bomo, bomo!« Utrujeni čebelar bi jim rad verjel, pa se spomni na šefa in na druge govornike v sindikatu. Vsi venomer brenče: »Bomo, bomo!« To je najšibkejša točka v čebeljem in človeškem socializmu, ta večni »Bomo«, ki se noče in noče približati. Tam pod gorami pa se že zbirajo temni oblaki. Nevihta bo in kostanj je tako občutljiv!

Strahoma obrača čebelar svoj okrogli, enakomerno zatekli obraz proti nebu in čuti, kako se mu od koncev prstov do hrbtenice sprehaja droban srh. S kostanjem je konec za letos!

Vse se je zlomilo v njem. Komaj utegne še pospraviti okrog čebelnjaka, ko se vsujejo prve kaplje. Potem pa teče domov in ni nič manj teman kakor hudourni oblak. Toda preslab je, da bi se izhrumel. Žena ga spravi v posteljo in mu skuha lipovca. Čebelarju pa drhti žlička v roki in čuti, da je obnemogel do kraja. Bolan je, hudo bolan. Nobenega upanja ni več, ki bi ga držalo pokoncu, nič ni ostalo od življenja, konec je z njim. Najbolje bi bilo umreti.

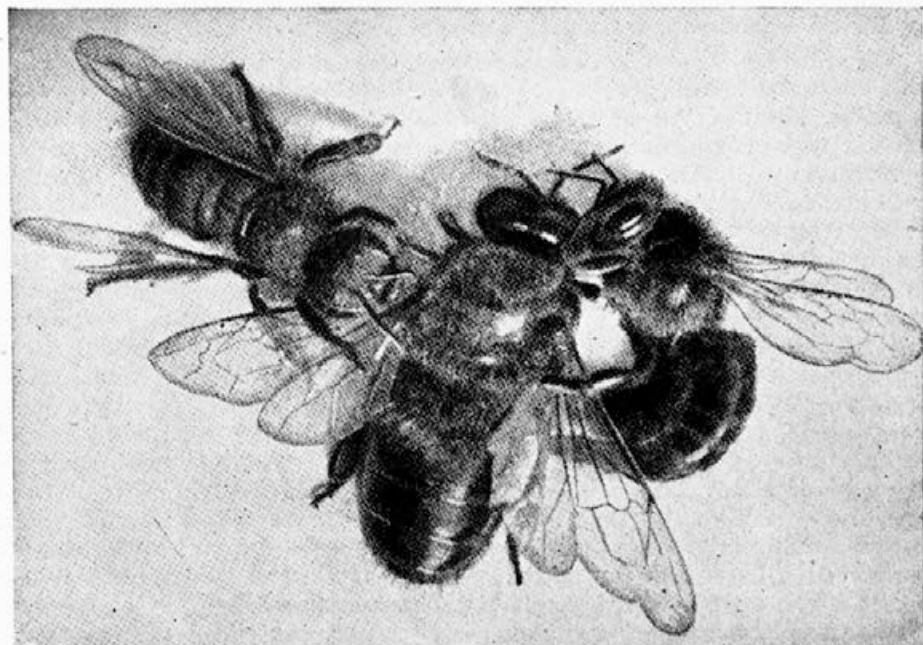
Pa si čebelar med grmenjem in bliski predstavlja, da je mrtev. Plaha tolče ob okno, on pa leži tamkaj pri svetem Križu sam in zapuščen, daleč od vsega gorja, brezčuten za ujme. Tam v kotu med križi in kamni je njegov grob, toda loči se od vseh drugih. Rušo prerašča materina dušica, obrobljena s šopi trajnega vrtnega žajblja. Ob vzglavju stoji spomenik: na črnem kvadru iz marmorja sloni bronast posnetek slamnatega panja. Iz njega izletavajo čebele. Nad spomenikom pa razpenja svoje drobne in krhke veje sofora in težki grozdi cvetov omamno diše v poletni dan. In čebelar čuti, kako se njegov duh dviga iz groba, kako odpira bronasti panj in polagoma prebira sat za satom, ves napet v skrbi za matico.

ČEBELARSKA OPRAVILA

LEOPOLD DEBEVEC

(Julij—avgust)

Najbolj razgibana doba čebelarskega leta je za nami. Prva košnja travnikov, ki je našim čebelam pobrala lep del paše, je opravljena, paša na pravem kostanju gre h kraju. Tudi pretežni del ostalega medovitega rastlinja je sedaj po kresu že dosegel višek in prešel iz dobe bujnega cvetenja v umirjeno zorenje. Vročina je pritisnila, kmalu se ji bo pridružila običajna poletna suša in še zadnji pičli viri medečine bodo skoraj usahnilo.



Preganjanje trotov

Vzporedno z naravo se je tudi v čebeljih družinah poleglo svatovsko razpoloženje, prešerna živahnost se je umaknila tihi skrbi za vsakdanji kruhek. Za čebele so nastopili »pasji« dnevi in suša se bo prav kmalu pojavila tudi v panjih, posebno če je »čebelar« pri zadnjem točenju medu preveč mislil nase ter pobral čebelam med celo iz plodišč. V pomladnih mescih je sicer narava ob boljši paši in dobri volji čebel marsikatero »čebelarjevo« napako brez hujših posledic izravnala in popravila, poslej pa se napačni posegi v čebelje družine lahko bridko maščujejo. Prave skrbi za čebelarja se torej šele pričenjajo in do jeseni bo treba čuječe ostati na preži, preudarno posegati vmes, kadar bo potrebno, opazovati in — zapisovati.

Dasi je v družinah nagon po množitvi v glavnem že ugasnil, nas v juliju včasih vendarle še preseneti kak zapoznel roj. Praviloma takih zamudnikov sedaj ne kaže več sprejemati, toda kdo bo zameril začetniku ali čebelarju, ki še množi število svojih družin, če je podlegel skušnjavcu in roj navdušeno ogrebel, ko pa je bil tako lep in prostor z vso opremo zanj še na razpolago! Sicer pa je bolje, da zaostalega »ptiča« pridružimo kakemu slabiču ali vrnemu izrojenču.

Troti so sedaj v panjih nezaželeni gostje in nepotrebni jedci. Ob poslabšanju paše je zato prvi sklep čebeljega »izvršnega sveta«: čimprej ven z lenuhi, zlepa ali zgrda! Pri tem brezobzirnem opravilu navadno prednjačijo slabiči, medtem ko si jih brezmatične ter nekatere močne in dobro založene družine obdržijo do pozne jeseni. Te izjemne primere si velja zapomniti; pri poznejšem presojanju in ocenjevanju družin nam utegnejo biti taki in podobni podatki zelo v pomoč.

Do ajdove paše — v kolikor seveda poprej ne zamedil jelka — so čebele prisiljene paberkovati po otavi (bela detelja, glavinec, grintavec, gadovec), po bučah, kumarah in sončnicah, opazili jih bomo celo na cvetju fižola, toda vsa ta bera redkokdaj preseže vsakdanje potrebe. Medišča so malone zapuščenjena in ves nabrani nektar odlagajo čebele poslej predvsem v plodiščih, znamenja, da žival že čuti bližajočo se zimo. Maticice zaradi slabe paše omejujejo zaleganje in, če je revščina v panjih le prevelika, popolnoma prenehajo leči. Dogodi se celo, da spričo čebelarjeve brezbriznosti izmečejo še ono malo zalege, ki so jo imele. Panji so trenutno sicer še nabito polni čebel ali vsaj navidezno močni, ker se čebele v vročini gnetejo za okenci ali pa brezposelne v celih bradah visijo pred žreli in marsikateri čebelarški vsevedež zato ne bo niti opazil, kakšna škoda se mu je medtem naredila. Šele jeseni se bo tak mojster skaza praskal za ušesi, ko bo stal pred domala praznimi panji. Pašne čebele, ki imajo sedaj večino v družinah in ki v poletnih mescih dočakajo po 4—8 tednov, se bodo namreč do jeseni zdelale in še pred nastopom hladnih dni porazgubile do zadnje. Čez zimo bodo ostale v družinah le v poznem poletju poležene mladice, ki jeseni varčujejo s svojimi silami in ne izletavajo na pašo. Te mlade čebele bodo živele najmanj toliko zimskih mesecev kot njihove poletne sestre tednov, in tako tudi vzdržale vso težo zimskih tegob ter v zgodnji pomladi kot prve pašne čebele, ki pa znajo in poprimejo tudi za vsako drugo delo doma, zopet postavile družine na trdne noge.

Zato mora čebelar v poletni brezpašni dobi družinam, ki so v sili, priskočiti na pomoč in jih po potrebi dražilno pitati, pitati tudi tedaj, če s svojimi medenimi zalogami še niso povsem pri kraju. Pri poletnem dražilnem pitanju pokladamo hrano v nekoliko večjih obrokih, in sicer vsak drugi, tretji večer po $\frac{1}{2}$ —1 litra razredčenega medu. Dražilno pitanje poleti pri nas ni v navadi — če seveda izvzamemo pravo zasilno pitanje, ko družine že padajo od lakote — dasiravno je gospodarsko bolj utemeljeno in umestno kot spomladansko, ki so se ga še največ posluževali naši stari čebelarji, kadar je paša na resi odpovedala in so potrebovali zgodnje roje za kupčijo. Ugodne posledice julijskega dražilnega pitanja je čutiti še naslednjo pomlad. Dočim je spomladansko pitanje zelo tvegano opravilo, sedaj v juliju to nikakor ni, saj v pasjih dneh toplote in tudi cvetnega prahu navadno ne

primanjkuje. S pokladanjem smo spravili žival iz mrtvila in jo podžgali k delu; čebele bodo temeljiteje izrabile vse razpoložljive vire medečine in matice razširile obseg zalege, skratka: dosegli smo, da bo moč čebeljih družin ostala neokrnjena. Tako pitanje je seveda le izhod za silo; dobra jesenska paša, posebno ajdova, potem ugodno pospešuje nadaljnji razvoj, tako da družine zalegajo neprekinjeno in v zadostnem obsegu ter se povrh še založijo z zdravo zimsko hrano. Zaradi nevarnosti ropa, ki se poleti naglo vname in razširi, moramo biti pri pitanju skrajno previdni. Pokladajmo le zvečer, naslednje jutro pa ne pozabimo steklenic in pitalnikov odstraniti!

V poletni dobi bomo opazili, da prično družine močnejše zadelavati reže in okenca s propolisom; v čebelnjaku najdemo vedno nekaj družin, ki so z zadelavino še posebno radodarne. Na bradah drugih bomo zopet odkrili skupine čebel, ki neutrudno stružejo po lesu; čebelarji pravijo, da čebele »oblaajo«. V resnici pa te čebele pleskajo; z razredčeno zadelavino prevlečejo les okoli žrela in notranje panjeve stene ali pa takšno prevleko obnavljajo. Močno zadelavanje, zlasti oblanje baje kaže na konec paše in na posebno dobre družine medarje, nadalje na začetek priprav za zimo in s tem tudi na novo čebelarstvo leto, ki ga čebele pravzaprav začenjajo prav s prvimi pripravami za zimo.

Oblanje čebel naj bo zato čebelarju opomin, da je prišel čas, ko bo treba zopet enkrat temeljito pregledati čebelje družine, ugotoviti njihove moči in življenjsko silo, predvsem pa njihovo sposobnost za zazimljenje oziroma prezimovanje. Pogoji nam morajo biti znani, saj je pesem vedno ista: močne, zdrave družine, mlade rodovitne matice in zadostna zaloga hrane! Če pri pregledu vidimo jajčeca ali lepo strnjeno zalego, matice ne bomo iskali. Zalega dokazuje, da je matica v družini, da je oprášena in da v redu opravlja svoje dolžnosti. Luknjičava ali celo grbasta zalega kaže na staro, oslabeo, slabo oprášeno, pohabljeno in nesposobno matico ali na trotoveca. Tako matico bomo vsekakor uničili in v matičnici dodali drugo, seveda z vsemi varnostnimi ukrepi.

Slabiče in brezmatične družine združimo, da med ajdovo pašo ne bodo v neprestani nevarnosti pred iznajdljivimi roparicami in da si bodo nove družine lahko še pravočasno uredile svoja zimska gnezda. Ker postajajo čebele proti jeseni bojvitejšje in zaradi slabše paše menda še bolj nataknjene, bomo sate obeh družin, ki jih nameravamo spojiti, zložili na kozico in nato dodali matico, zavarovano v matičnici pod zaporo iz sladkornega testa. Slabiča nikar ne družimo s slabičem, ampak vedno dodajamo slabiča, ko smo mu poprej odvzeli matico in se je zavedel svojega stanja, močnejši družini. Nikakor pa ne smemo storiti obratno, ker bi tak poskus največkrat končal z medsebojnim klanjem in ropanjem.

Trotovca ometemo v travo pred čebelnjakom, njegovo grbasto zalego pa porazdelimo močnim sosedom. Sedaj je za to pravi in tudi skrajni čas!

Med pregledom bomo družinam mimogrede tudi uredili zimska gnezda. Stare, nepravilno in slabo izdelane, s trotovino ali drugače pokvarjene sate odstranimo oziroma umaknemo v medišče, da ne bodo čebele vanje nanašale zimske zaloge. Žival najboljše zimuje na rjavem, eno- ali dvoletnem satju, ki je bilo že večkrat zaleženo. Takšne, brezhibno izdelane sate prestavimo bliže k zalegi, da jih matica še zaleže, starejše dobre sate uporabimo za

stransko kritje. Prav mlado, belo satje, ki je za zimsko gnezdo premrzlo, in nedodelane satnice pa odstranimo iz plodišča.

Zaloge zimske hrane sedaj še ne kaže natančneje presoјati, saj po navadi še niti sledu ni o njej; se bomo pa v septembru po končani ajdovi paši tem temeljiteje pozanimali zanj.

Končno bomo odstranili še pomanjkljivosti na starih panjih, zadelali razpoke in reže, preizkusili, če se vratca tesno zapirajo in če v panjih ni prepaha, kratka, družine naj bodo v svojih »domovih« zadostno zavarovane pred mokroto, vetrovi in mrazom.

Ponovno naj opozorim, da je pri vseh opravilih v čebelnjaku skrajna previdnost nujno potrebna. Močni vonj po ajdovcu izredno vznemirja in draži žival, posebno ob popoldnevih, ko se medenje ajde prekine ter je nevarnost, da izbruhne splošen rop, zelo velika. Vsa dela pri čebelah opravljajmo poleti v zgodnjih jutranjih urah! Noben panj ne držimo odprt dlje, kot je nujno potrebno! Kakor hitro opazimo, da silijo nadležne tujke v odprti panj, ga rajši takoj zaprimo in odložimo opravke za drugo priliko! Po vsakem delu moramo najskrbneje odstraniti madeže medu ali sladkorja in z mokro krpo zbrisati sleherno njegovo sled na tleh, panjih ali orodju. Že majhna iskrica lahko povzroči požar! Pomislimo, da je preprečenje ropa pravzaprav igrača, toda zatrtje ropanja, ko je že vzplamtelo, velika umetnost. Snaga v čebelnjaku pa je itak prvi pogoj urejenega čebelarstva. Zaporice za žrela imejmo pripravljene, da žrela takoj pripravimo na »eno čebelo«, brž ko se pojavi najmanjše mrevarjenje čebel na bradah. Dogajanje pred žreli šibkejših družin in prašilčkov je treba še posebej in večkrat nadzirati. Močne družine so najboljše porošstvo, da jim sovražniki in škodljivci ne bodo prišli zlepa do živega, pa naj bodo že to roparice, ose, sršeni ali smrtoglavec, družčina, ki v poznem poletju kaj rada vznemirja čebele.

Kdor nima ajdove paše v bližini, bo moral pač tvegati nekaj stroškov in se odločiti za prevoz na ajdo, če hoče, da si bodo čebele nabrale vsaj delno zimsko zalogo. Prevažanje je lepa in priporočljiva stvar, saj so naši čebelarji že od nekdanj prevažali na razne paše, predvsem in najprej na ajdo, pozneje in v manjši meri na pomladansko reso, na pravi kostanj in na hojevo mano, še pozneje tudi na akacijo, polaj in ožepek. Prevozniki se spuščajo vse dlje in menda ne bo dolgo, ko se bodo njih roji pričeli usipati še na čistec (bosiljak). Vendar je za čebelarja, ki nima izkušenj, odločitev in izbira večkrat dokaj težka. Nedvomno bi se prevažanje bolj razvilo, če bi imeli zanesljiv pašni kataster in urejeno obveščevalno službo, ki bi jo opravljali nesebični ljudje. Marsikak čebelar, ki je doslej ugibal in dvomil, bi se potem laže odločil za pot...

Za prevoz je treba družine primerno pripraviti. Brezmatičnih družin in slabičev ne bomo vozili, kdo neki bi vedno pazil nanje! Prevaževalec mora že mnogo pred prevozom zasledovati poročila o znakih in razvoju paše, za katero se je odločil, ter o vremenskih prilikah; poiskati je treba primeren prostor, se pogoditi z lastnikom zemljišča ter urediti še mnogotere formalnosti, če se hoče obvarovati kasnejših neprijetnosti ter noče kršiti čebelarске discipline in morale. Nekaj dni (8) pred prevozom je treba družinam odvzeti odvečni med iz medišč, vendar jim je treba hrano za popotnjo brezpogojno pustiti. Ni napačno, če je žival na pasišču vsaj kaka dva dni pred pričetkom

cvetenja, da se vleti. Priprava družin za prevoz in pa sam prevoz je v primerjavi s prej omenjenimi posli prava igrača. Naš panj je za prevoz kot nalašč ustvarjen. Priviti je treba le vijake pri prečnih zaporah, zagostiti žrela in pripreti brade, spustiti preklopni del vrata in nakladanje se lahko prične. Računati je treba z vročino med vožnjo, vsaj tja grede, zato ne sme manjkati vode; razburjene čebele so žejne. Izkušen prevaževalec odstrani iz srede medišča dva do tri sate, da se v nastali prazni prostor umakne med prevozom del čebel. Odvzete (mlade!) sate in še nekaj rezervnih prevaža posebej, bodisi v zabojih ali v rezervnih panjih. Na vozovih in kamionih naj bodo panji naloženi tako, da leži satje vzporedno z osmi vozil, v železniških vagonih to ni važno, ker je vožnja enakomernejša in vsaj normalno brez večjih sunkov.

Prevažamo le ponoči in, če le mogoče, naj bodo čebele zjutraj na pasišču. Tam zložimo panje v istem redu kot so stali doma, da je čebelam olajšana orientacija. Prevaževalcem dobro služi prenosni, zložljiv čebelnjak, ki vsaj delno varuje družine pred vremenskimi ujmami in pred zlikovci. Za silo zadostuje sama streha nad skladanico, seveda panji potem bolj trpijo. Sele ko so se čebele po 15—30 minutah umirile, jim mirno odpremo žrela. V novi okolici se čebele naglo znajdejo. Že po nekaj minutah se vračajo prve, obložene s cvetnim prahom. Ko so se čebele docela umirile in že povsem normalno izletavajo, pogledimo še v notranjost panjev, če ni poškodb na satju! Hkrati vrnimo družinam pred prevozom odvzete sate!

Opravili smo in mirne duše čebele lahko prepustimo varstvu čebelarja sosedu, želeč jim obilno bero...

OB IZIDU BROŠURE »BOLEZNI IN ŠKODLJIVCI ČEBEL«

DR. LEON KOCJAN

I. Splošno

Pod gornjim naslovom je Kmečka založba v Ljubljani leta 1952 izdala brošuro, v katere uvodu pravi njen pisec inž. Jože Rihar, da naj bi služila našim čebelarjem kot priročnik pri spoznavanju, zatiranju in preprečevanju čebeljih bolezni. Ker bo takšen priročnik prav prišel tudi bodočim izvedencem za čebelje bolezni, ki bodo morali sporazumno z veterinarsko službo na okrajih po zakonskih predpisih zatirati kužne čebelje bolezni, zlasti hudo gnilobo, nose mavost in pršičavost ter vsak pojav take bolezni prijaviti občini odnosno okrajnemu ljudskemu odboru, je potrebno, da najprej ugotovimo, kakšno je zdravstveno stanje v naših čebelnjakih po ugotovitvah izkušenih čebelarskih praktikov. O čebeljih boleznih nam zlasti Slovenski čebelar nudi marsikaj poučnega z opisovanjem vzrokov širjenja bolezni in z opozarjanjem na nevarnosti tega širjenja. Pregledimo na kratko samo »Čebelarja« iz leta 1952, v katerem je izšla brošura!

Že v prvi številki opozarja čebelarski izvedenec z Dolenjskega na negihenske razmere v svojem okolišu takole: »Res ni čudno, da se pojavljajo

razne čebelje bolezni. Često sem bil prisiljen govoriti o snagi, ki mora vladati v čebelnjakih. Najbolj me je osupnilo, da je ležalo satje razmetano in raztreseno po tleh v čebelnjakih in okrog njih!« V isti številki čitamo v mesečnih navodilih, ki so bila napisana predvsem za čebelarje začetnike, naslednje opozorilo: »Svarim vsakega začetnika pred nakupovanjem starih panjev in starih satov, ki so na videz cenejši. Z njimi vred lahko kupiš tudi kako čebeljo bolezen.«

Tudi v nadaljnjih številkah Slovenskega čebelarja najdemo opise podobnih razmer, kakršne sem našel pred 20 leti, ko sem zaradi študija vzrokov širjenja hude gnilobe in raziskovanja čebeljih bolezni pregledoval čebelnjake ob cesti Murska Sobota—Cankovo in Murska Sobota—Bogojina. Odkril sem tedaj več žarišč hude gnilobe. Takšna žarišča in slabe higienske prilike bodo mogli ponekod ugotavljati čebelarji izvedenci in veterinarji še dolgo vrsto let, če ne bodo posvetili več pozornosti preprečevanju kužnih in nekužnih bolezni. Resnično ni mogoče opravičiti dejstva, da na naši slovenski zemlji, zibelki umnega čebelarjenja, v domovini Janše in Žnideršiča, v domovini svetovno znanih matic nismo znali slediti hitrosti napredka, ki smo ga lahko opazili pri preprečevanju bolezni čebelje zalege in odraslih čebel v drugih deželah. Pri nas smo na pobudo čebelarjev osnovali šele leta 1928 v Ljubljani pri veterinarskem bakteriološkem zavodu poseben odsek za raziskovanje čebeljih bolezni. Tedanji direktor zavoda, prof. dr. Kern, se je takoj začel intenzivno ukvarjati s to problematiko.

Povzročitelji čebeljih bolezni so bili odkriti najpozneje, in sicer šele v tem stoletju. *Bacilusa larvae*, povzročitelj hude gnilobe, sta odkrila Burri in White leta 1904, povzročitelja nose mavosti je odkril leta 1909 dr. Zander, povzročitelja pršičavosti, grinjo *Acarapis Woodi*, pa Anglež Harwey l. 1920. Zato je umevno, da v raznih državah pri raziskovanju bolezni še vedno ugotavljamo nove faktorje, ki so v zvezi s širjenjem in zatiranjem bolezni. Menim pa, da bi moral priročnik priporočati le vsestransko, že dovolj preizkušena navodila. O novejših izsledkih, dokler ni zanesljivo potrjeno po praktičnih, da so koristni za dvig čebelarstva, bi bilo bolje v takšnih priročnikih molčati.

Vse, kar sem zgoraj navedel, sem tudi upošteval, ko sem primerjal novo brošuro inž. J. R. s prvo slovensko brošuro o čebeljih boleznih prof. Verbiča. Verbičevo brošuro je v popolnoma nespremenjeni obliki ponatisnil Jug v svoji knjigi. Zaman sem v I. delu nove brošure inž. J. R. iskal poglavje z napisom »Preprečevanje hude gnilobe«, medtem ko je pri drugih, manj važnih boleznih to poglavje dodano, zaman sem iskal sliko spajalke in opis, kako z njo uničujemo povzročitelja z ognjem. To najdemo v vseh novejših knjigah, na primer v knjigi dr. Tomašeca in drugih. Spraševal sem se, kakšni razlogi so vplivali na pisca, da pripisuje pri zatiranju hude gnilobe uporabi sulfatiazola tolikšno vrednost, da mu je odmeril tako obširno poglavje. Nisem mogel razumeti, zakaj je v tej brošuri posebno poglavje o zdravljenju gnilobe s penicilinom, čeprav je že precej znano, da so drugi antibiotiki kot n. pr. terramycin, prevzeli njegovo mesto.

O nose mavosti, ki je predlansko leto zlasti na Štajerskem nekaterim čebelarjem domala pomorila vse čebelje družine, je v priročniku inž. J. R. za polovico manj pouka kakor v mnogo manjši prvi brošuri prof. Verbiča.

Menim, da bi bilo potrebno nosestavost zaradi večjih škod v primerjavi s škodami vseh drugih boleznih skupaj, obširneje obravnavati.

V brošuri so tudi nova aktualna poglavja, kot n. pr. »Zaščita čebel — zaščita rastlin«, ki je delen prevod nemškega avstrijskega letaka, nadalje poglavje o zavarovanju čebel in poglavje o zakonskih določbah, s posebnimi predpisi za področje LR Hrvatske. Ko te predpise prečitamo, izvemo, da se nanašajo predvsem na dovoz čebel v pašo. Prevažanju čebel je posvetil inž. J. R. na str. 92 v IV. delu brošure 8 vrstic, in sicer v poglavju »Pravilna oskrba in čistoča v čebelnjaku«. Zdi se mi, da ta problematika v to poglavje ne spada. Iz gornjega lahko sklepamo, da v Sloveniji posebnih predpisov o prevozu čebel na pašo, ki bi bili izdani na podlagi uredbe o zatiranju in preprečevanju živalskih nalezljivih boleznih, ni, niti ne najdemo nikjer pojasnila, zakaj ni takšnega pravilnika.

Po teh splošnih pripombah še nekaj posebnih pripomb o opisih boleznih čebelje zalege in odraslih čebel.

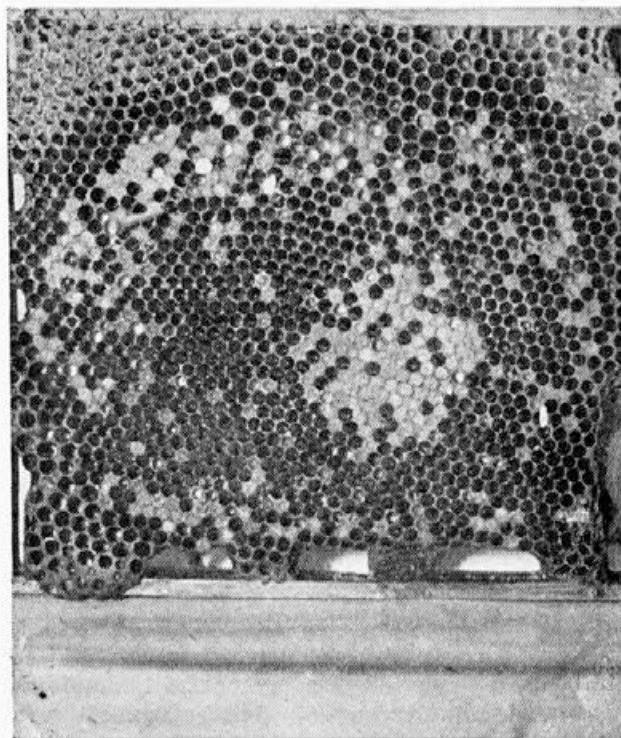
II. Bolezni čebelje zalege

Bolezni zalege opisuje inž. J. R. od 11. do 47. strani. Opisi in znaki boleznih so precej podobni onim, ki jih najdemo v učbenikih dr. Zandra, dr. Tomašeca, prof. Verbiča in drugih. Najobširneje je opisana huda gniloba (ameriška gniloba). Na 12. strani čitamo pod sliko tole: »Od hude gnilobe napaden sat poleti. Videti so udrti motni pokrovci.« Ker na 14. strani v poglavju »Pokrovci« nikjer ne omenja, da so pokrovci motni, mi je bilo sprva nerazumljivo, zakaj inž. J. R. pod sliko navaja motnost kot karakteristični znak hude gnilobe poleti. Dr. Zander v opisu te bolezni pravi, da postanejo pokrovci temnejše barve. Prof. dr. Tomašec piše: »U početku pojavljaju se na poklopcima mrlje, nešto tamnije boje nego je dosadašnja boja poklopca. Te mrlje mogu biti veće ili manje a može i cijeli poklopac poprimiti tamnu boju.« Če pa primerjamo to sliko s sliko hude gnilobe v prof. Verbičevi brošuri in sliko v Jugovi knjigi, ki jo je izgotovil dr. L. Hribar, vidimo, da je ista, samo da jo je inž. J. R. v svoji brošuri obrnil za 180°. Pisec brošure je torej uporabil staro sliko odnosno kliše, jo postavil na glavo, izpustil avtorja slike, ki ga citirata še prof. Verbič in Jug, a namesto tega pripisal: »Videti so udrti motni pokrovci.« Originalna slika celega sata z okvirom, ki je last Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani, Cesta v Mestni log 47, je razvidna iz objavljene fotografije na naslednji strani.

V vseh učbenikih sledi opisu znakov boleznih poglavje o ugotavljanju hude gnilobe po že preizkušenih načinih, kar pa pisec inž. J. R. nadomesti s poglavjem o določanju hude gnilobe z mlečno reakcijo. Preizkušnjo z mlekom priporoča zlasti tedaj, če bolezenski znaki niso povsem jasni (str. 18, zadnja vrstica), kar je v očitnem nasprotju z zakonskimi določbami člena 120 o zatiranju pestis apis (hude gnilobe), ki pravi na 76. in 77. strani: »Če se s pregledom samih panjev ne more postaviti zanesljiva diagnoza, je treba patološki material predpisno zaviti in poslati na pregled v določeni diagnostični zavod. To lahko storijo tudi posamezni čebelarji.« Diagnostike z mlekom v zgoraj navedenih primerih inž. J. R. ni upravičen priporočati. Dia-

gnozo hude gnilobe postavljajo čebelarški ali bakteriološki zavodi (dr. Tomašec).

Sledi poglavje z naslovom »Kaj povzroča hudo gnilobo« (stran 20). V njem pogrešamo močnejšega poudarka, kako izredno odporen je povzročitelj hude gnilobe. Morda bi posebno poglavje o njegovi odpornosti ne bilo odveč, kajti ta odpornost je eden glavnih vzrokov, zakaj se bolezen ponovi (str. 21). Odpornost povzročitelja je vzrok, da še ne moremo odstopiti od načela, da sta ogenj in žveplo najsigurnejši sredstvi za zatiranje hude gnilobe, kar sloni na osnovnem pravilu zatiranja kužnih bolezni: uničenje povzročitelja.



Mislím, da je inženir J. R. premalo opozarjal, da sulfatiazol ne uniči popolnoma povzročitelja hude gnilobe. To samo lahko sklepamo iz nekaterih njegovih opazk. Tako pravi na primer na strani 29 (11. vrstica): »Ako ga uporabljamo v že okuženih panjih, je naravno, da lahko bolezen o priliki ponovno izbruhne,« ali pa na isti strani v 3. odst.: »Vendar moramo po uporabi še vedno paziti, ali se bolezen morda ne bi ponovila.« Naslov »Uporaba sulfatiazola pri zatiranju hude gnilobe« (stran 28) bi utegnil kakega gospodarsko močno prizadetega ali manj prizadetega čebelarja zavesti, da bi poizkušal sam zatirati s sulfatiazolom gnilobo, kar pa bi

privedlo zaradi nerazgledanosti celo do poslabšanja prejšnjega stanja. Prav tako se mi ne zdi koristno, priporočati ogenj samo v primerih, ko se pojavi gniloba prvič (23. stran, 7. vrstica), ali kadar je okuženo manjše število panjev. Dr. Morgenthaler v četrti številki Slovenskega čebelarja o tem na široko poroča in je zato vsaka pripomba odveč.

Končno pogrešam posebno poglavje o razkuževanju panjev in orodja ter, kakor že rečeno, sliko spajalke, ki bi vsekakor boljše nadomestila motno sliko na 22. strani s pojasnilom: »Tako sežgemo okuženo satje.« Če to sliko natančneje pogledamo, vidimo, da ni izkopana dovolj globoka jama, kakor to priporočajo navodila (23. stran, 2. odstavek), in da je satje sežgano na plamenem. Pri opisu manj važne evropske gnilobe pa je le poglavje o prepreče-

vanju gnilobe. Nato slede opisi ostalih bolezni čebelje zalege. S preglednico na 46. in 47. strani, sestavljeno po tabelah C. Burnsidea, Sturtevartha in Holsta, iz katere so razvidne značilnosti hude gnilobe, evropske gnilobe in meščkaste zalege, zaključuje inž. J. R. I. del brošure.

III. Bolezni odraslih čebel

Kot prva bolezen je opisana nosestavost. Ker je pri nas zelo razširjena in povzroča občutno škodo čebelarjem, sem pričakoval, da jo bo inž. J. R. obširneje obravnaval, kot jo je prof. Verbič. Pa je napisal o njej celo manj kot prof. Verbič in del preventivnih mer, to se pravi, mer za preprečevanje nosestavosti prenesel s 54. strani na 88. stran. V tem četrtem delu opisuje mere v kratkih jedrnatih stavkih. Pogrešam pa poglavje o odpornosti povzročitelja, ugotavljanje bolezni, širjenje nosestavosti iz panja v panj, širjenje nosestavosti ob raznih letnih časih. Morda utegne imeti Winkel prav, ko zavrača dr. Morgenthalerjevo trditev, da nastopa nosestavost istočasno z nalezljivo boleznijo amebozo (63. stran), ki jo povzroča *Malpighamoeba mellificae* Prell. Po Winklu nosestavost mladice le izjemoma napade. Okuženje mladice pred 12. do 18. dnevem življenja naj bi bilo komaj mogoče. To naziranje je osvojil tudi inž. J. R., mislim pa, da s stavkom: »Zato je odbiranje dolgoživih čebel sestavni del boja proti nosestavosti« (55. stran, 9. vrstica) precenjuje vrednost tega faktorja pred drugimi faktorji biološkega porekla in higienskega postopka, ki so v brošuri komaj omenjeni.

Da bi zgoraj navedena različna gledanja na pojave nosestavosti in še mnoge druge nejasnosti znanstveno razčistili, da bi čimbolj omejili škodo, ki jo povzroča nosestavost, bi bilo tudi pri nas potrebno, da bi čim več poročali o svojih opazovanjih in bolj pogosto pošiljali vzorce obolelih čebel v preiskavo po navodilih, ki so navedena na str. 75 in 76. Opisu nosestavosti sledi opis pršičavosti, ki v naši državi še ni bila ugotovljena, in končno opisi manj važnih bolezni, kot sta majska bolezen in počrnelost. Površno so obdelani škodljivci čebel, obširno in pregledno pa problematika grižavosti. Pisec opozarja čebelarje, naj ne podcenjujejo vlage v panjih, naj skrbе za primerno zimsko hrano in naj ne zazimujejo slabičev.

Skratka: V brošuri je marsikaj poučnega, a tudi marsikaj takega, kar za preprostega čebelarja nima pravega pomena. Bilo bi koristno, če bi se inž. J. R. pred izidom brošure posvetoval še z onimi strokovnjaki, ki so se na tem področju že uspešno udeleževali. Na žalost moramo ugotoviti tudi v veterinarski stroki, da je v zadnjih letih izšlo več brošur, toda ne izpod peresa onih, ki bi bili poklicani, da jih napišejo, ker so se dalje časa ukvarjali s kako posebno panogo in jo zaradi tega praktično kakor tudi teoretično obvladajo. Često tega ne utegnejo zaradi prezaposlenosti, ali pa niso bili pozvani, da to store. Vsekakor pa je potrebno, da znova zainteresiramo za čebelarske probleme znanstvene delavce na veterinarskem inštitutu. Tako bomo kos marsikateri bolezni, ki danes ovira naše čebelarstvo v njegovem razvoju. Zadnji tečaj za čebelarske bolezenske izvedence, zanimanje udeležencev, razgibanost Slovenskega čebelarja in ne na zadnjem mestu natančno izvrševanje sklepov občnega zbora, kakor tudi podpora Zveze in upravnega odbora kažejo, da bomo v tem tudi letos napravili velik korak naprej.

POROČILO ZA MAJ

Prvi dnevi v maju so budili upe v srcih čebelarjev, pa je prišel 8. maja nenaden padec temperature, ki se je stopnjeval do 0° C in še čez ter jih neusmiljeno zatrl. Še hujši udarec smo doživeli 10., 11. in 12. maja, ko je huda slana uničila pomladno cvetje in občutljivo zelenje. Kljub temu se je v mnogih krajih večkrat ponujala mana na hrastu, medila je tudi smreka, a žal prekratkotrajno, ker je dež večinoma že po nekaj dneh izpral sladke sokove. Ob koncu mesca se je po močnem dežju ozračje zopet precej ohladilo.

Breg: 15. V. sem nastavljal sate v mediščih vseh panjev; 27. V. so pričele čebele izganjati trote. Od 16.—19. V. je medila smreka. Največji donos 40 dkg je dala travniška paša 25. V.

Preddvor: Prvi roj sem imel 3. V. Letos je detelja lepo medila; 17. in 18. in od 23. do 26. V. je medila smreka. Največji donos 175 dkg je bil 26. V. s smreke in travniške kadulje.

Dražgoše: Pozeba je uničila cvetoče borovnice, javor, sadno drevje, hrast, jesen, orh. Smreka je prišla 25. in 26., ko je bil tudi največji donos 220 dkg.

Tinjan: Glavna paša se je letos zakasnila za 8 dni. Čebele je zaradi hladnega vremena niso mogle prav izkoristiti. Največji donos je bil 17. V. (315 dkg).

Moščenška Draga: Neugodno in mrzlo vreme je zavrlo pašo na žajblju, ki se je pričela 8. V. Največji donos 120 dkg smo imeli 18. V.

Zerovnica: Maj je bil pri nas za čebele zelo neugoden. 10. V. sta sneg in mraz uničila cvetje na sadnem drevju. Konec maja pa je deževje oviralo izlet čebel. Od 22 družin sem imel le en roj, in sicer 24. V. Družine so suhe. Od 12. do 14. V. so čebele preganjale trote.

Zajčje polje: Neugodno vreme je zavrlo pašo in razvoj družin. 25. V. je za nekaj dni zamedila smreka. Največji donos je bil 80 dkg.

Krka: Zaradi nestalnega vremena so se po dolinah roji zakasnili. Prvi roji so bili šele po 20. maju. Po hribih, kjer je bilo kaj rese so imeli prve roje že konec aprila. Slana pa je v maju naredila po hribih obilo škode. 25. V. so čebele prinesle 200 dkg s travniških cvetlic, akacije, inkarnatke, a verjetno tudi s smreke.

Novo mesto: Iz območja vsega okraja poročajo čebelarji, da je medil hrast, deloma tudi gaber, a od 24. V. dalje še smreka. Največji donos je bil 16. V. (170 dkg).

Dragatuš: Od 14. V. do 20. V. so čebele brale mano na hrastu. Največji donos je bil 17. V. (355 dkg).

Lendava: Od 18. V. dalje je bila akacija v polnem cvetju, pa je hladno in deževno vreme vse pokvarilo.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	dežev.	s. sneg.	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	- 10	- 20	+150	+ 120	13,5	27	12	—	195
Preddvor—Kranj	+ 65	+ 300	+380	+ 745	15,2	23	12	—	153
Dražgoše—Skofja Loka	+ 60	- 40	+280	+ 300	12,5	22	14	1	155
Tinjan—Istra	- 15	+1425	+375	+1785	16,3	29	7	—	265
Moščeniška Draga—Istra	+ 20	+ 530	+ 60	+ 610	15,8	31	14	—	264
Renče—Gorica	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalce—Logatec	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zerovnica—Postojna	+ 25	- 160	- 10	- 145	12,9	23	13	1	205
Zajčje polje—Kočevje	+100	- 220	- 50	- 170	14,1	21	6	1	188
Crmošnjice—Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krka—Štična	- 10	+ 870	+375	+1235	—	28	9	1	170
Grm—Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	+ 10	+ 955	+400	+1365	15,3	27	13	3	218
Dragatuš—Črnomelj	- 20	+1570	+275	+1825	—	29	9	—	225
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Selnica ob Dravi	+ 70	+ 410	+590	+1070	13,5	26	10	—	242
Sv. Lovrenc na Pohorju	+155	+ 340	+465	+ 960	13,7	23	7	—	134
Sv. Lovrenc na Drav. p	+ 45	+ 625	+880	+1550	14,5	27	7	—	217
Donačka gora—Rogatec	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Ljutomer	- 5	+ 50	+165	+ 210	14,1	29	10	—	236
Cezanjevci—Ljutomer	—	—	—	—	14,7	24	8	—	217
Pristava—Ljutomer	- 65	+ 145	+390	+ 470	—	29	8	—	250
Prosenjakovci—M. Sobota	- 90	+ 140	+710	+ 760	13,8	26	11	1	182
Lendava	+ 40	+ 50	+120	+ 210	14,9	27	13	—	241
Ljubljana	—	—	—	—	14,4	28	13	—	221
Povprečki	—	—	—	+ 758	14,3	26	10	—	209

Selnica ob Dravi: 14. V. sem nastavlil, istočasno je začela mediti tudi smreka. Letos je zelo zgodaj začela mediti. Družine so močne, zaradi dobre paše so pohitele z rojenjem. Rojev je bilo veliko, česar že nekaj let nismo doživeli. Od 25. V. dalje so čebele več dni zapored prinesle po 150 dkg.

Sv. Lovrenc na Pohorju: Od 5. V. dalje so družine močno rojile. Ko sem ogrebal roj na kakih 15 m visoki jelki, sem dobil najmanj 100 pikov v glavo. Bil sem kot po navadi brez kape, vendar priporočam odslej uporabo kape, kadar sedi roj visoko.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju: Družine močno prelegajo. Prvi roji so bili v drugi tretjini maja. Medila je smreka, a tudi hrast in akacija; 28. V. je dež prekinil vso pašo.

Bučkovci: Družine so letos slabo rojile pri nas in tudi v okolici. Bilo je nekaj hrastove mane, pa jo je kmalu dež izpral. Z akacije je bilo malo donosa, največ, in sicer 50 dkg 22. V.

Cezanjevci: Dež in slana sta zavrla medenje. Roji so bili redki.

Pristava: Imeli smo nekaj mane na hrastu; paša na akaciji je bila zelo kratkotrajna. Največji donos je bil 24. V. (120 dkg).

Prosenjakovci: 11. V. je bilo zelo hladno. Temperatura je padla do -5° C. Samo najstarejši ljudje pomnijo tako močno slano v tem času. Akacija je cvetela le nekaj dni. Rojev v maju ni bilo. Največji donos je bil 25. V., in sicer 220 dkg.

MATKO CURK



Ljubljanski čebelarji so letos 16. februarja izgubili iz svojih vrst dragega tovariša Matka Curka, ki je bil znan ne samo v Ljubljani, temveč po vsej naši domovini kot odličen stavbenik. Bil pa je poleg tega tudi čebelar, eden izmed tistih redkih idealistov, ki pri čebelicah ni iskal koristi, pač pa miru in razvedrila. Številni znanci in prijatelji, med njimi seveda tudi čebelarji, so ga spremili na njegovi zadnji poti in s tem pokazali, kako zelo so ga cenili.

Matko Curk se je rodil v Šturjah pri Ajdovščini 24. februarja 1885. Že v svojih mladih letih, ko je še pastirjeval, je imel svoje »muhe«, in sicer čmrlje, s katerimi je imel veliko veselje. Kmalu jih je zamenjal s čebelami. Prva svetovna vojna ga je pripeljala v Albanijo, kjer pa ni mogel živeti brez čebelic. Čeprav je bil vojak, si je napravil nekaj kranjičev in jih napolnil s čebelami. Kako radi smo ga poslušali, kadar nam je pripovedoval o svojem uspešnem čebelarjenju v albanskih skalah! Tako polnih panjev ni mož nikdar več imel in tudi hojev blagoslov pod Krimom ni bil nič v primeri z medenjem v tej daljni deželi.

S svojo sposobnostjo in marljivostjo si je postavil v Ljubljani na Mirju lep dom, imel pa je tudi vzorno urejeno čebelarstvo na Igu pri Ljubljani. Zadnje leto si je nabavil nove panje in jih dal čudovito lepo pobarvati. Tudi doma si je ob svoji vili postavil majhen zidan čebelnjak, kjer je imel vselej nekaj družin za tolažbo in razvedrilo. Posebna privlačnost za čebelarje pa je bil hrastov štor, iz katerega so izletavale čebele. Prav ta primitivni panj, v kakršnih so v davnih časih čebelarili naši predniki, je bil možu najbolj pri srcu in raje ga je imel kot vse moderne panje.

Matko Curk je bil od svoje rane mladosti navezan na čebelice. Prav vsake mu je bilo žal in neštetikrat nam je pripovedoval, da je zadovoljen, če naberejo le zase. In kadar so bili panji polni do kraja, ni računal, koliko bo dobil, pač pa vselej poudarjal, da je treba pustiti živalcam dovolj hrane za brezpašne dni ali za zimo. Ko je pred leti pod Krimom zamedila hoja in je proti pričakovanju mnogo natočil, je bil kar preveč zadovoljen in srečen. In kaj je napravil? Zase je obdržal le nekaj loncev medu, ostalo pa je razdelil med sosede in prijatelje.

Ljubljanski čebelarji blagega moža zaradi njegovega plemenitega in mirnega značaja ne bomo nikdar pozabili. Ostal bo med nami kot svetel zgled čebelarja idealista, ki so ga spremljale čebelice na vsej življenjski poti.

ALOJZ LAKOTA



Letos 15. februarja nas je zapustil Alojz Lakota, najstarejši čebelar v Zgornji Savski dolini in najbrž tudi na Gorenjskem. Čebelaril je od rane mladosti, saj je prinesel prve panje v svoj čebelnjak, ko mu je bilo komaj 15 let. Polnih 60 let je posvečal čebelarstvu in svoj prosti čas, pa tudi premnoge ure, ki jih je spričo poklicnega dela in opravkov na posestvu utrgal svojemu počitku.

S slovečim čebelarjem Ambrožičem iz Mojstrane ga je vezalo pristržno prijateljstvo. Morda je v precejšnji meri tudi zasluga Alojza Lakote, da so Ambrožičeve matice zaslovene tako daleč po svetu.

V življenju je bil pokojnik neugnan humorist. Veder, nasmejan in nikdar čemeran, vedno založen s polno torbo humorja in duhovitih laži, je bil pri srcu svojim vaščanom in znancem, pa čeprav jih je morda kdaj še tako potegnil za nos. A, kadar je nanesel pogovor na čebele, se je pokojni Alojzij zresnil. Zmanjkalo mu je smeha, šal in laži. Ob čebelah mu je tekla beseda resno in umerjeno. V takih pogovorih je razdajal svoje dragocene izkušnje vsakomur, kdor ga je vprašal za svet in kdor se je spustil z njim v razgovor.

Vsa Zgornja Savska dolina se ga bo še dolgo spominjala in ga bo ohranila v lepem spominu.

IGNACIJ OBREKAR



6. maja 1953. je umrl Ignacij Obrekar, eden najboljših čebelarjev daleč naokoli. Širši javnosti je ostal neznan, ker je bil tih, miren in skromen. Ves se je posvečal le svoji družini, svojim čebelarstvom in gospodarstvu. Imel je mnogo smisla za napredno kmetijstvo, posebno za sadjarstvo, vendar so mu bile čebele najljubše.

Rodil se je 26. julija 1909. v Račah. Z 12. letom je začel čebelariti in potem stalno razširjal svoje čebelarstvo. Že kot deček se je zelo zanimal za čmrlje, ose in sršene. Vedel je o njih marsikaj, kar ni vsakomur znano. V 32. letih čebelarjenja si je nabral bogate izkušnje, le škoda, da jih je odnesel v grob, ne da bi jih opisal v našem listu. Slabo zdravje mu ni vzelo veselja do čebel. Četudi so mu zdravniki odrezali eno nogo, jih je še vedno sam opravljal. To ga je seveda oviralo pri delu, tako da ni mogel izvršiti načrtov, ki jih je imel v čebelarstvu.

Postavil si je lep čebelnjak, katerega je nameraval okrasiti z različnimi plezalkami, pred čebelnjakom urediti gredice s cvetjem, na panje napisati verze o čebelah itd. Nemila smrt mu je preprečila zamisli in ga ugrabila čebelarstvu in njegovi družini.

Nekaj besed o čebelji paši. Čebelarim ob robu ptujske ravnine, ki je bila včasih spomladi po vrnitvi lastovic vsa ozaljšana s cvetočimi sadovnjaki, jeseni pa se je nad njo radovalo sleherno oko ob pogledu na prekrasno belino ajdovih poljan. V takih razmerah so čebelarji lahko snovali načrte za bodočnost in govorili o donosnosti čebelarstva. Kako pa je danes?

Sadovnjake v vseh nižinskih predelih je že uničil kapar, sedaj preti ista usoda tudi sadovnjakom v višjih legah. Iz dneva v dan lahko gledamo večje goličave in razdejanja.

Med okupacijo in tudi kasneje so začeli pri nas saditi v večjem obsegu industrijsko rastlino — oljno repico, ki daje zadovoljiv pridelek in je kmetu pomagala v času obvezne oddaje maščob, da je lažje prenašal to breme, čebelarjem pa, da so se njih čebele pravočasno spomladi razvile. Oljna repica nam je torej nekako nadomestilo za uničene jablane in hruške, saj cvete ravno takrat kot sadno drevje.

Kaj pa je s poslednjo jesensko ajdovo pašo? Vemo, da najbolj med črna ajda. Tudi siva je še dokaj dobra, a se je zadnja leta popolnoma spridila in redko vidiš njivo, ki bi te privlačila ob cvetju s svojo rdečkasto nadahnjeno belino. Ajdova polja so med cvetenjem zelenkasta od ajde korošice, da se zdi, kot bi bilo na njivi prosa.

Kje so vzroki te spremembe:

1. Krive so tega elementarne vremenske nezgode kot na primer toča in suša, deloma tudi prezgodnja žetev.

2. Zaradi nenormalnih povojnih razmer pridelovalec ni gledal na kakovost pridelka, marveč le na to, da bi bil pridelek čim večji. To pa je dosegel s setvijo korošice, ki je dobra le za hrano prašičev, nikakor pa ne za prehrano ljudi, še manj za čebele, ki je niti ne opletavajo.

3. Med okupacijo in ob prisilni oddaji je živinoreja padla na najnižjo stopnjo produktivnosti, hlevi so ostali prazni, gnojišča in polja brez gnoja. Na negnojenih poljih pa nimaš še enkrat na leto kaj žeti, kaj šele dvakrat.

Po vsem tem ni nič čudnega, da ne naberejo čebele zadnje čase v ajdovi paši niti toliko medu, da bi ga imele dovolj za prezimovanje. Če bi hoteli vsaj nekoliko omiliti to žalostno stanje, bi bilo treba našega kmeta pregovoriti, da bi spremenil ajdovo seme. A kdo naj spodbuja kmeta, da bi si nabavil dobro semensko ajdo, če ne čebelar. Treba je tudi odpraviti na vodilnih mestih takomnenje o ajdi, kakor ga imajo na okrajnem ljudskem odboru v Ptuj, kjer mi je neki agronom, ki vodi kmetijstvo, zabrusil v obraz, da je ajda plevel in da je bolje, če sadimo namesto nje strniščno koruzo za silažo in podobno.

Ako zmaga tako mnjenje v našem načrtnem gospodarstvu, bo čebelarstvo propadlo. Ali naj ga vzdržujemo samo še s sladkorjem? Tolaži nas edino ta up, da bo kmet sedaj, ko ni več prisilnega odkupa, sam zopet skrbel za boljši posevek ajde.

Kakor bomo sejali, tako bomo želi. Zato, čebelarji, na delo! Prepričajmo tako kmeta kakor oblastne organe, da ajda vendarle ni plevel!

Brenčič Viktor

Panj-velikan. Kdor je čital čebelarske spomine pokojnega Rojine, ki so izhajali v Slovenskem čebelarju pred drugo svetovno vojno, se bo spomnil, kako drastično je Rojina opisal prizor, ko je čebelarjem iz St. Vida nad Ljubljano prvič pripeljal pokazat dva nova panja velike mere. Če se ne motim, jim je tedaj pokazal Žnideršičev in Gerstungov panj. Rojina pravi, da so se kar za trebuhe držali, ko so zagledali tako velik »kosten« in »skrinjo«, ter vpraševali, če je mar taka reč za čebele. Kaj bi rekli

tedanji brumni muharji, pa ne samo tedanji, temveč tudi mnogi današnji čebelarji, zlasti tisti, ki čebelarijo v koših in kranjcih, če bi videli panj, kakršnega so naročili bratje Hrvati pri nekem podjetju v Sloveniji. Podjetje je po prejetih načrtih izdelalo prototip (vzorec) in, če bo izdelava interesentom po volji, bo izdelanih teh velikanih menda več sto.

Res je, da obstoje še večji panji kakor je ta, o katerem pišem, to so n. pr. bosanske položke in morda še drugi, vendar so to zastareli in za prevoz slabo uporabni panji, medtem ko gre tu za nov, moderen tip panja, ki naj bi ustrezal vsem zahtevam panja za prevoz in komodno opravljanje čebel. Da si bo bralec lahko ustvaril vsaj približno sliko razsežnosti tega velikana, podajam njegov površni opis, kolikor sem si mere mimogrede zapomnil.

Oblika panja je taka, kakor so naši najnovejši AŽ-panji, ki jih je Zveza dala izdelati posebej za prevoz. Satniki merijo 32×42 cm in jih je 12 v plodišču in prav toliko v medišču. Ulice med satni niso zožene kakor pri naših novejših panjih. Med mediščem in stropom je še 5 cm prostora za zračenje. Prednja notranja stena je iz lesonita, zunanja čelna stena pa sestavljena iz deščic kakor pri naših panjih, vendar s to razliko, da so pri plodišču postavljene deščice navpično, pri medišču pa počez. V ameriškem žrelu ne tiči zagozda, temveč je to zaprto z deščico, s kakršno je zaprta odprtina pod okencem v plodišču. Na eni strani te deščice, in sicer pri kraju je vrezano bolj majhno zimsko žrelo, za dobro pašo pa na nasprotni strani veliko žrelo; če je paša obilna, se deščica sploh odstrani. Okvir matične rešetke je narejen tako, da ga lahko obračša; poleti je v normalni legi, pozimi pa, ko je družina v medišču, ga potisneš v panj z zadnjim delom naprej; tedaj ostane med prednjo notranjo steno in okvirom nekaj centimetrov prostora za prehod čebel v plodišče. Za zračenje panja imajo vrata zgoraj in zdolaj po eno, približno 10 cm široko deščico, ki se ob prevozu zapre navzdol oziroma navzgor. Zaradi tega ostanejo čebele med prevozom precej v

temi, kar bi znalo biti dobro. To so glavni obrisi tega panja.

Vsi čebelarji, ki so panj videli na železniški postaji, ko je bil odposlan naročiteljem, so majali z glavami. Nekdo je rekel, da bo potrebovala čebela kar dve uri, preden bo prilezla od tal do vrha. No, skušnje bodo razkrile njegove prednosti in pomanjkljivosti. Za brate Hrvate, ki imajo v svoji republiki res odlične paše, morda bo, za naše razmere pa tak panj-velikan ni. Žunko

Krmljenje čebel s kvasom. V letih 1948 in 1949 je Vinogradova krmila čebelje družine s kvasom. 25 g pekovskega kvasa je zmešala s 50 do 100 cm³ sladkorne raztopine, sestojeeče iz enakih utežnih delov vode in sladkorja. Pri poskusih je pokladala to hrano čebeljim žrkam, ki so bile stare dva do tri dni, neposredno v celice, kontrolnim žrkam pa čisto sladkorno raztopino (1,5:1). Razvoj čebel, ki so bile hranjene v dobi žrke s kvasom, se je skrajšal za 1 do 2 dni, v nekaterih primerih celo za 3 dni. Na čebele, ki jih je hranila v dobi žrke, ko so bile stare že 4 do 5 dni, ni imelo to hranjenje nobenega vpliva, ali pa je bil vpliv neznaten. Pri drugih poizkusih je Vinogradova pokladala raztopino kar v praznem satovju ali v pitalnikih. Pitala je vsak večer, kakor hitro so čebele prenehale izletavati. Nekaj družin je krmila tudi s hrano, ki jo je dobila iz 200 cm³ sladkorne raztopine, pomešane z 1 g suhega kvasa. Če je hranila družine s sladkorno raztopino, v kateri je bilo 5 % kvasa, 20 do 40 dni, se je pospešil razvoj posameznih čebel za 1 do 3 dni, če pa je s pitanjem nadaljevala 2 do 3 mesce, sta se povečali velikost in teža čebel za 14 do 33 % in dolžina rilčka za 9 do 13 %.

S poizkusi so nadaljevali v čebelnjaku leningrajskega veterinarskega inštituta v letih 1949 in 1950. Tudi ti poizkusi so pokazali, da se zaradi krmljenja s sladkorno raztopino, pomešano s kvasom, poveča intenzivnost zaleganja, skrajša razvojna doba posameznih čebel in da se, če s hranjenjem nadaljujemo, povečata celo teža in velikost čebel. Poizkuse so

delali s petimi družinami. 32 drugih družin iz istega čebelnjaka pa za kontrolno niso krmili. Pitanje je trajalo od 9. maja do 11. junija. Hrano so pripravili takole: 1 liter sladkorne raztopine (sladkor : voda = 7 : 4) so prevreli in ji dodali 50 g pekovskega kvasa, pomešana z eno žlico sladkorja. Vse skupaj so potem znova prevreli. Sleherni od petih poizkusnih družin so dali vsak dan po 200 g te hrane. Skupaj so dobile posamezne družine 4,6 kg sladkorja ter 330 g kvasa. Med poletjem so na vsakih 12 dni prešteli zalego v kontrolnih in v poizkusnih panjih. Produkcijo voska so ocenili s primerjavo satov, produkcijo medu pa s tehtanjem ob koncu sezone. V mescu maju in juniju je bilo vreme nenavadno mrzlo. Samo najmočnejše kontrolne družine so se primerno razvile. Tistih pet družin, ki so jih hranili s sladkorno raztopino in kvasom, pa vse. Samo 7 panjev od 32 je imelo toliko medu, da so ga lahko nekaj iztočili, medtem ko so lahko točili iz vseh petih poizkusnih panjev. Poizkusne družine so nabrale povprečno na panj po 25,9 kg medu, v kontrolnih panjih pa je znašal povpreček samo 12,7 kg.

Slamnati panji v Holandiji. Holandci trdijo, da so za njihove razmere slamnati panji najprimernejši. Ti panji niso samo poceni, temveč tudi lahki in zavoljo tega naravnost idealno sposobni za prevažanje. Prevažanje pa je pri njih nujno potrebno, ker je dežela gosto naseljena in je čebelje paše malo. Prevažajo na peščene griče in v močvirnate predele, kjer je dovolj medovitih rastlin. V take predele seveda ne morejo z vozom, še manj z avtom, pa je treba često prenašati panje kar na hrbtu. V tej deželi je kolo najvažnejše prevozno sredstvo. Zato ni redek pojav, da vidiš kolo, na kolesu čebelarja in na čebelarjevem hrbtu slamnate koše s čebelami.

Čebelarški zavodi v Nemčiji. V Nemčiji je več zavodov, ki se ukvarjajo izključno s čebelarstvom. Eden med njimi je inštitut v Oberurselu poleg Frankfurta, ki ga vodi dr. H. Gontarski. V in-

štitutu raziskujejo, kako vplivajo ultravioletni žarki in magnetizem na čebele, zlasti pa se zanimajo za nekatere pojave, ki so v zvezi z nose mavostjo in doslej še niso bili dovolj raziskani.

Čebelarški inštitut v Erlangenu je ustanovil prof. dr. Zander. Po njegovi upokojitvi je prevzel vodstvo dr. Bötticher. Njegova znanstvena sodelavca sta dr. Hirschfelder in dr. Osterholzer. Ta inštitut ima svoj lasten muzej. V njem hranijo edinstveno zbirko panjev, točil ter drugega čebelarškega orodja. Na vrtu rastejo vse glavne medovite rastline, ki so razširjene po Nemčiji. Poleg tega stoji na vrtu več čebelnjakov, ki jih ne uporabljajo samo za eksperimentalne preiskave, temveč tudi za praktične vaje. Zadnji čas se mnogo bavijo z akariozo in skušajo priti pršicam do živega s hlapi raznih eteričnih olj.

Inštitut v Celle, ki ga vodita doktor E. Wolgemuth in dr. J. Evenius, je usmerjen predvsem praktično. Tu se vežba v čebelarstvu kakih 30 učencev. — Poleg drugega se uče izdelovati lesene panje in lüneburške slamnate koše. Profesorji pripravljajo podrobno študijo o vremenskih razmerah in nektarskih poplavalih na Saksoskem. Podatke zbirajo z vprašalnimi polami. Inštitut preiskuje tudi čebele, koliko so pasemsko čiste, in izdaja vzrejevalcem matic potrdila o doseženi selekciji, kar povečava vrednost njihovih prizadevanj.

Razen naštetih treh znanstvenih ustanov so v Nemčiji še trije zavodi, ki vsak po svoje prispevajo k čebelarstvu napredku. Koliko jih je v Jugoslaviji?

Čebela-socialistka. Na zborovanju obratovodij ameriških industrijskih podjetij v Filadelfiji je v diskusiji o Taylorjevem sistemu nove organizacije obratov omenil gosp. H. Emerson čebele kot zanimiv in poučen primer izredne pridnosti, skromnosti in varčnosti. Poveličeval je njih stremljenje po nenehnem povečavanju donosa medu, rekoč, »da so popolne socialistke in nikdo jih ne more dovesti do tega, da bi spremenile svoje prirodne navade, zakone in metode. Vendar pa se s spretno izdelanimi na-

pravami dajo vključiti v službo za splošno korist.

Iz tega izhaja, da vodijo čebele brezskrbno, zadovoljno in proti tuji volji zavarovano življenje

Čebelar, ki je svojim čebelam ustvaril primerno domovanje in jih opremil z različnimi pripravami, doseže zaradi tega mogoče trikrat večji donos medu kakor pa njegov tovariš v Evropi in stokrat večji kakor prebivalec džungle, ki izropa čebelje bivališče in nima volje, ne razuma za vzajemno delo.

Ravnik

Prosim, ne povejte tega nikomur! Bil sem pri čebelarju, ki je imel pred leti veliko panjev. Pa je prišla smola in čebele družine so mu začele propadati — ne vem, ali po njegovi malomarnosti ali iz kakih drugih vzrokov. Kratko in malo s čebelarstvom je prišel popolnoma na nič.

Ko sem vstopil v njegov čebelnjak, je frčal po zraku cel roj več — velikih in majhnih, da bi sonce zatemnelo, če bi takrat sijalo. Satje je bilo razmetano vsepovsod in po njem je kar mrgolelo ličink. Iz dveh preostalih panjev so še poredko izletavale žalostne čebele; eden je bil precej močan, a kakor sem kasneje ugotovil, brezmatičen, drugi pa tako šibak, da je komaj kljuboval navalu iznajdljivih več. Zgrozil sem se nad nesnago in napravil čebelarju primerno pridigo. Opozoril sem ga, da bi že zaradi sosednih čebelarjev ne smel trpeti kaj takega v čebelnjaku. Zagrenjen in obupan me je poslušal ter končno obljubil, da bo spravil čebelnjak v red. Ko sem odhajal, je stopil za mano in mi rekel: »Prosim, ne povejte tega nikomur!«

B. D.

Prvi med. Prve dve leti čebelarjenja sem imel precej rojev, a nič medu. Družine so se množile na račun sladkorja, ki sem ga suhim čebelam velikodušno pokladal, dasi je bila trda za denar. V tem poslu sem postal pravi mojster. Vsaj domači so mi to priznali, na kar pa nisem bil preveč ponosen. Toda tretje leto sem imel srečo. Pridelal sem prvi med.

Konec maja sem močno družino iz eksportovca preložil v AŽ-panj, ki mi ga je

bil posodil bližnji čebelar. Družina je zgradila 11 lepih satov, dala 21 kg medu in šla v zimo z obilno zalogo. Trikrat sem točil, in sicer vsakih 8 dni vedno iste štiri sate. Ostalih satov si nisem upal dati v točilo, ker so bili premladi, kot sneg beli in do tal pokriti. Del teh sem shranil za hude čase.

Ob prvem odvzemu satov so me čebele silovito obdelale. Tedaj bi menda dal ves med, če bi le namesto mene kdo prevzel to delo. V čebelnjaku je bilo tako malo prostora za panji, da sem se s težavo v njem obračal. Ves moj pribor so bile roke, omelece in dim. No, kadil sem na debelo, tako da je še mene dušilo. Sate sem odvezal v najhujši vročini in čebele sproti ometal v panj. Pri poznejšem drugem in tretjem točenju je šlo že boljše, saj vaja stori mojstra.

Med smo pri prvem točenju pridno lizali, kolikor sem ga dobil pri drugem in tretjem točenju, pa je šel v kozarce. Kozarce sem postavil na vrhnjo police kuhinjske omare: največjega petlitrskega na sredo, manjše pa na vsako stran kraj njega. Bilo je kot v izložbi, vse tako lepo, da bi kar gledal.

A glej zlomka! Neko noč je veliki kozarec počil in med se je scedil z zgornje police na srednjo, s te na spodnjo, od tam pa v predale, ki niso bili do kraja zaprti. V enem predalu so bile žlice in žličice, noži in vilice, a vse je bilo lepo zalito z medom. V drugem so bile listine, sukanec, aspirin, vezalke za čevlje, sveče in celo nekaj stotakov. Tudi to je bilo medeno. Res, nič kaj mikaven pogled! Med, čeprav brez nog, je seveda vzirajno lezel naprej, dokler ga nisem s težavo zaustavil. Dela je bilo dovolj, preden je bilo spet vse v redu. Pa tudi jeze je bilo na pretek. A kaj bi se jezil, saj med je med in ni mogel drugače, ko je kozarec počil. Pa tudi kozarec ni bil ničesar kriv, temveč vsega jaz sam, ker sem se nanj preveč zanesel.

Od tedaj nisem več uporabljal kozarcev za shranjevanje medu. Edino leta 1945, ko se je solzila hoja, sem segel zopet po njih, iz previdnosti pa sem jih postavil v kozice in njim podobne posode.

Perovšek

ZAVAROVANJE ČEBEL V LETU 1952

V letu 1952 smo zavarovali 12.470 panjev čebel, prejeli 297.000 din premije, izplačali 220.000 din odškodnine ali 74 % proti premiji.

Se ne dober, pač pa zadovoljiv razvoj tega zavarovanja daje upanje, da se bo panoga razvijala še dalje ugodno. V treh letih smo odstranili marsikaj, kar je zaviralo pot navzgor, mi vsi pa, ki smo spremljali njen razvoj, smo si pridobili mnogo izkušenj. Dokaj ugodni rezultati ob koncu leta so omogočili nadaljnje delo v tej smeri in prišli smo do prepričanja, da naš trud ni bil zaman. Pogoj za uspešen razvoj vsake panoge je dobro poznavanje stvari, za katero gre. Čebelarji morajo paziti pri zavarovanju čebel predvsem na tele stvari:

Pravilnik

Novi pravilnik, ki so ga podružnice že prejele v zadostnem številu izvodov, se od prejšnjega pravzaprav ne razlikuje, pač pa ga v mnogočem izpopolnjuje. Kakor je navada pri zavarovanju živine, tako je zastopnik tudi pri zavarovanju čebel dolžan izročiti zavarovancu skupno s polico 1 izvod pravilnika.

Ponudba in polica

Postopek pri izpolnitvi teh dveh obrazcev ostane takšen, kot je bil doslej. Prepovedano je ponudbo in polico izpolnjevati šablonsko. Odgovori na vprašanja morajo biti stvarni in morajo ustrezati dejanskemu stanju. Zavarovanje čebel velja za dobo enega leta.

Zavarovalna vsota

znaša:

a) za naseljen AŽ-panj 2000 din ali 4000 din ali 6000 din — po njegovi kvaliteti kakor do sedaj. Panji, ki po svoji prostornini sličejo AŽ-panjem, se morejo

zavarovati po gornjih zavarovalnih vsotah.

b) Za exportni panj, polovičar ali kak drug po prostornini sličen panj 1600 din.

c) Za kranjič 800 din.

Gornje zavarovalne vsote so obvezne in se ne morejo spreminjati. Obvezno jih je treba razdeliti na štiri enake dele: $\frac{1}{4}$ za panj, $\frac{1}{4}$ za čebeljo družino, $\frac{1}{4}$ za satje, $\frac{1}{4}$ za med.

Premijski stavki

V letu 1953 veljajo sledeči obvezni premijski stavki:

a) za čebele, ki so vse leto na istem mestu in jih ne prevaža čebelar na pašo, 0,5 % od zavarov. vsote;

b) za čebele, ki jih lastnik prevaža na pašo kamor koli v mejah LRS, 1 % od zavarov. vsote;

c) za čebele, ki jih lastnik prevaža na pašo izven mej LRS, 1,5 % od zavarov. vsote.

Če lastnik čebel le enkrat med letom izmenja prostor, kjer so čebele, je treba tarifirati pod tč. b) oz. c).

Cenitev škod

Pravilnik za zavarovanje čebel v odstavku 12 nalaga zavarovancu dolžnost, da v 24 urah po nastanku prijavi škodo našemu zavodu. Cenilno službo smo organizirali tako, da smo na tečaju čebelar-skih izvedencev, ki ga je pred kratkim priredila Zveza čebelar-skih društev, določili zadostno število čebelar-skih strokovnjakov, enakomerno razvrščenih po vsej naši republiki in katerih naloga bo strokovno ocenjevanje vsake škode. Mreža cenilcev se popolnoma ujema z mrežo naših terenskih organizacijskih enot. Vsak terenski instruktor naj iz seznama, ki ga tu prilagamo, določi cenilca, ki stanuje na teritoriju njegove terenske enote ali v njeni bližini. Z njim naj se povežejo organi našega zavoda, da bo cenitev škod od prijave dalje pravilna. Tu navedeni čebelar-ski razvrščenci so se

na tečaju prostovoljno zavezali, da bodo pomagali našemu krajevnemu zastopniku ter skupno z njim obiskali vse čebelarje v njegovem področju zaradi zavarovanja čebel. Upati je, da bomo tako do 1. julija t. l. zajeli v zavarovanje čim več čebelarstev. Poleg cenitve škode, ki mora biti strogo objektivna, je njihova naloga tudi preprečevanje kužnih bolezni pri čebelah. Čebelarji izvedenci smejo izdajati radikalne ukrepe, da se nesnaga in nered v čebeljakih odpravita, bolne čebelje družine pa uničijo. Odveč bi bilo navajati koristni, ki jih zavarovanje čebel daje našemu čebelarstvu. Referenti za zavarovanje živine pri podružnicah morajo izvajanje gornjih navodil na terenu kontrolirati, čebelarke izvedence povezati z našo terensko mrežo, o uspehih tega sodelovanja pa izčrpno poročati v mesečnih referatih.

Seznam čebelarstev izvedencev-cenilcev

Podružnica Celje

Enota Šoštanj:

1. Zapušek Alojzij, Šoštanj

Enota Savinjska dolina:

1. Lang Venčeslav, Celje — Sava 3

Enota Rožna dolina:

1. Jurak Stanko, Vojnik — Celje

Enota Smarje pri Jelšah:

1. Stefanžiosa Anton, šolski upravitelj, Rogatec

Enota Laško:

1. Rebov Franc — podružnica Celje

Enota Kozje:

1. Jurak Stanko, Vojnik

Podružnica Kranj

Enota Jesenice:

1. Košir Viktor, Zapuže 13 — Radovljica

Enota Bled:

1. Košir Viktor, Zapuže 13 — Radovljica

Enota Kranj:

1. Kodran Anton, Stražišče pri Kranju
2. Zvab Jakob, Kranj, Kalvarija 73

Enota Tržič:

1. Kodran Anton, Stražišče pri Kranju
2. Zvab Jakob, Kranj, Kalvarija 73

Enota Stražišče:

1. Kodran Anton, Stražišče pri Kranju
2. Zvab Jakob, Kranj, Kalvarija 73

Enota Skofja Loka:

1. Kodran Anton, Stražišče pri Kranju

Podružnica Krško

Enota Krško:

1. Vodenov Anton, Radeče, p. Radeče

Enota Brežice:

1. Slovenec Fr., Skopice 1, p. Krška vas

Enota Trbovlje:

1. Pust Janko, Trbovlje 15
2. Vodenov Anton, Radeče, p. Radeče

Podružnica Ljubljana mesto
Cenitev opravlja direkcija

Podružnica Ljubljana okolica

Enota Zasavje vzhod:

1. Poje Anton, Polje, p. Polje

Enota Zasavje zahod:

1. Kovač Andrej, Vrhnika
2. Rižnar Simon, Vrhovci 18 — Ljubljana

Enota Kamnik:

1. Cvetko Fr., Ljubljana, Funtkova ul.

Enota Grosuplje:

1. Gradišar Franc, Ribnica 28, p. Ribn.
2. Marolt Janko, šef postaje, Stična

Enota Kočevje:

1. Bricelj Jože, Kočevje — Kočevje
2. Šmalc Jože, Dol. Laze — Ribnica

Podružnica Maribor VII

Enota Maribor mesto:

1. Curk Franc, Vinarje 187 — Maribor

Enota Ptuj, desni breg:

1. Perko Jože — Lovrenc na Dravskem polju n. p.

Enota Ptuj, levi breg:

1. Jurgec Ivan, Ptuj — Ptuj

Enota Ptuj — Haloze:

1. Maroh Ivan, Turnišče — Ptuj

Podružnica Maribor XI

Enota Mislinjska dolina:

1. Šumenjak Martin, Jarenina — Maribor

Enota Mežiško-dravska dolina:

1. Zavašnik Franc, Slovenj Gradec

Enota Kozjak:

1. Hrovat Anton, Maribor, Smetanova 34

Enota Pohorje:

1. Pokorny Julij, Lovrenc na Dravskem polju.

Enota Slovenske gorice:

1. Mohorič Stanko, Cerkevjak — Videm ob Ščavnici

Enota Boč:

1. Ipavec Svetozar, Slov. Bistrica št. 150

Podružnica Murska Sobota

Enota Ljutomer:

1. Praprotnik Ludvik, Pavlovski vrh 51 — Ljutomer
2. Ačko Drago, drž. pos., Črnci — Apače
3. Mohorič Stanko, Cerkevjak — Videm ob Ščavnici

Enota Murska Sobota — ravan:

1. Slavič Anton, Križevci — Ljutomer

Enota Murska Sobota — Goriško:

1. Kušter Evgen, krojač, Mur. Sobota

Podružnica Nova Gorica

Enota Brda:

1. Fornazarič Peter, Vogersko 59, pošta Volčja draga

Enota Gorica:

1. Ličen Lojze, Črniče 27 — Ajdovščina

Enota Vipava:

1. Ličen Lojze, Črniče 27 — Ajdovščina

Enota Idrija:

1. Lapajne Anton, Idrija — Idrija

Enota Tolmin:

1. Murcer Stanko, Tolmin

Podružnica Novo mesto

Enota Novo mesto:

1. Kovič Adolf, Novo mesto — Novo mesto

Enota Trebnje:

1. Sladič Janez, Vel. Loka — Trebnje

Enota Črnomelj:

1. Kure Ivan, mizar — Črnomelj

Podružnica Postojna

Enota Postojna:

1. Sever Janko, Tiha dolina — Postojna

Enota Ilirska Bistrica:

1. Ličen Milan, Ilirska Bistrica

Enota Sežana:

1. Pavletič Emil, Kačice 21 — Divača

POROČLO O KNJIŽNICI

Na lanskem občnem zboru sem obširno poročal o naši strokovni knjižnici. Med drugim sem omenil, da je naša Zveza naročila nujno potrebno knjižno omaro, v kateri bi bilo mogoče vse knjige pregledno urediti. Preskrbeli smo tudi že načrt za omaro, a žal, da je bil ves naš trud zaman, ker je bilo poslopje na Titovi cesti razlaščno in smo morali z ostalim inventarjem preseliti tudi knjižnico. Sicer sem jo za silo uredil v novem poslopju, vendar so knjige v omarah tako natrpane, da nimam o njih pravega pregleda. Isto velja za klišeje. Teh se je nabralo toliko, da so spravljene po vseh predalih, zabojih in kotih. Tudi za klišeje smo naročili primerno urejeno omaro, a smo naročilo preklicali, ker nimamo prostora zanjo. Upajmo, da bo dobila knjižnica v doglednem času primerno sobo, kjer bo mogoče sistematično in dokončno urediti knjige in klišeje. Soba naj bi bila hkrati čitalnica. V njej naj bi bili na razpolago čebelarjem vsi čebelarški časopisi, ki jih prejemo za zameno za naš list Slovenski čebelar.

Stanje knjižnice je ostalo v preteklem poslovnem letu skoraj neizpremenjeno. Opozarjam tu na svoje poročilo o knjižnici, ki je bilo priobčeno lansko leto v 5. številki Slovenskega čebelarja. Med letom smo prejeli le nekaj novih strokovnih knjig. Da bi mislili na nakup najnovejše strokovne čebelarke literature, je skoraj izključeno, ker bi morali zanjo šteti ne samo tisoče, ampak stotisoče, saj stane najpreprostejša knjiga na tujem trgu kar 10.000 din ali še več. Morda se bodo razmere v doglednem času le toliko izboljšale, da bomo lahko začeli spet misliti na izpopolnitev knjižnice. Sedaj se izpopolnjuje predvsem z vezanimi letniki čebelarških revij in antikvarično pridobljenimi knjigami.

K sklepu naj omenim, da so si iz naše knjižnice izposojevali knjige nekateri tovariši prav pridno, med njimi oba urednika Slovenskega čebelarja, kakor tudi tovariša Leopold Debevec in Robida ter še nekateri drugi. Josip Kobal

DOPISI

LJUBLJANSKA ČEBELARSKA DRUŽINA

je imela 15. februarja t. l. svoj redni občni zbor, na katerem so navzoči člani razpravljali med drugim tudi o finančnem vprašanju družine. Družinska blagajna izkazuje primanjkljaj, ker mora družina vzdrževati čebelnjake pod Krimom, v Starošincih in v Senožetih, donosa od njih pa zaradi slabih pašnih razmer že nekaj let ni bilo nobenega.

Pri čebelnjaku pod Krimom so potrebna letos zaradi bližajoče se sezone večja popravila. Veliko navzočih članov se je prijavilo za prostovoljno delo, ki bo v maju. Vsi so prispevali v ta namen še v denarju. Zato se obrača odbor tudi na ostale člane s prošnjo za denarne prispevke. Po sklepu občnega zbora je najmanjši prispevek 100 din. Prispevke bo sprejemal iz prijaznosti uslužbenec v Čebelnarni na Miklošičevi cesti ves mesec po objavi tega poročila v Slov. čebelarju. Trgovina je odprta dopoldne in popoldne. Komur pa bi bilo priročneje, lahko odda svoj delež kakemu znanemu krajevnemu zastopniku družine.

Odbor

ČEBELARSKO DRUŠTVO NOVO MESTO

je imelo svoj redni letni občni zbor dne 15. februarja t. l. na Grmu. Predsednik tov. Vales je ugotovil sklepčnost občnega zbora, ker je bilo od 219 vpisanih članov po svojih delegatih zastopanih 155 članov. Obžaloval je, da ni bil navzoč niti zastopnik OLO, niti zastopnik Zveze, čeprav sta bila oba vabljeni. Pred prehodom na dnevni red se je spomnil smrti dolgoletnega tajnika in delavnega odbornika društva, tov. Vekoslava Lilije. Njegov spomin so navzoči počastili z enominutnim molkom.

V delovno predsedstvo je bil izvoljen kot predsednik tov. Adolf Kovič, kot zapisnikar tov. Mikec Mihael, kot overovatelja zapisnika pa tov. Teropšič in Hren. Zapisnik o lanskem občnem zboru so navzoči odobrili. Vsi sklepi so bili izvr-

šeni. Člani so kritizirali Zvezo, ker je zavlačevala prireditev tečaja za čebelarske bolezenske izvedence in otvoritev čebelarske šole. Pašni kataster je bil dopolnjen; zaradi razporeda stojišč je prejelo društvo samo dve pritožbi.

Pašne razmere so bile v preteklem letu izredno slabe. Ajdove paše čebele niso mogle izkoristiti, ker se je setev zaradi suše zakasnila, kasneje pa je nagajal dež. Čebele so nabrale 6 do 8 kg. Zimsko zalogo smo morali dopolniti s sladkorjem.

V čebelnjaku tov. Brulca na Teški vodi se je pojavila kuga čebelje zalege. Obolelo je 10 družin, najbrž zaradi površnosti in brezbriznosti čebelarja. Zato je bila izdana zapora za občine: Gotna vas, Toplice, Novo mesto in Straža. Člane je pozval predsednik, naj zavarujejo svoje čebele pri DOZ-u. Nujno bi bil potreben ponoven pregled čebelnjakov.

V društvu je organiziranih 219 čebelarjev, ki imajo skupno 2892 čebeljih družin. Skoraj prav toliko je neorganiziranih čebelarjev, ki pa nimajo toliko panjev.

Tajnik tov. Mikec je poročal, da je bilo tajniško poslovanje živahno, saj je bilo sprejetih in odposlanih 311 dopisov. Opozoril je, da je pri članih in družinah premalo zanimanja za organizacijo, od katere imajo člani neslutene koristi. Pojasniti je vlogo Slovenskega čebelarja, o katerem pa so nekateri člani dejali, da je predrag in vsebinsko pomanjkljiv. Tov. Mikec jim je dokazal, da je kritika neutemeljena.

Po blagajnikovem poročilu je imelo društvo za 538.000 din prometa; saldo je znašal ob zaključku leta 48.420,50 din. Zveza je priznala društvu za sestavo pašnega katastra 5000 din, upravni odbor pa je priznal društvenim funkcionarjem 7000 din nagrade.

Društvo je imelo eno predavanje. Predaval je dr. Koren iz Ljubljane o čebeljih nalezljivih boleznih. Sklicali smo tudi širši sestanek članstva, na katerem smo se porazgovorili o registraciji in razdelitvi pasišč. Omislili smo si pripravo za razkuževanje panjev, ki jo je napravil tov. Kovič. Nabavili smo slad-

kor za poletno krmljenje čebel in dopolnitev zimske zaloge, skupaj 2450 kg.

Sklepi in predlogi:

1. Ker se je ponovno pojavila kuga čebelje zalege, bomo prosili Zvezo za denarno pomoč. Zatiranje bolezni je prvenstvena dolžnost Zveze.

2. Uredili bomo kataster ostalih pasišč, zlasti hojevega v topliškem sektorju.

3. Člani se strinjajo s sklepom Zvezinega občnega zbora, da je naročnina na list obvezna.

4. Zveza naj v bodoče pri izterjavanju zaostankov ne grozi z advokatom in sodnijo. Zmedo in nered je povzročila uprava lista, ker je razposlala položnice direktno članom. Tako je društvo zgubilo evidenco o naročnini.

5. Člani so se pritožili, da niso bili deležni popusta pri nakupu potrebščin. Nečlanom naj se potrebščine s popustom ne prodajajo.

6. Nepotrební društveni inventar bomo prodali na javni dražbi.

7. Člani žele vedeti, zakaj Zveza do danes še ni kupila avtoklava.

Nadzorni odbor je pregledal blagajniške knjige. Našel jih je v popolnem redu. Zato je predlagal staremu odboru razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Proračun za leto 1953 znaša 10.000 din dohodkov in 15.500 din stroškov. Primanjkljaj bomo krili s povišanim prispevkom za stojišča na pasiščih. Od prispevka 15 din na panj bo dobilo društvo 10 din, družina pa 5 din.

Čebelarški družini Kostanjevica bo društvo odstopilo ves inventar za opremo plemenilne postaje v Polju.

Pri volitvah so bili izvoljeni v upravni odbor tovariši: Vales, Kovič, Mikec, Požar, Vojevac, Zupančič Anton, Lešnjak in Habjan. Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Vales, za tajnika pa tov. Mikec.

V nadzornem odboru so tovariši: Zupančič Jožef, Šetina Jože in Hren Alojz.

Končno je občni zbor ugotovil, da še vedno niso dopolnjena društvena pravila v 11. točki glede sklepčnosti občnega zbora, če ni prisotna polovica delegatov.

Po izčrpanem dnevnem redu je predsednik zaključil zborovanje.

ČEBELARSKO DRUŠTVO RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

je sklicalo občni zbor na dan 22. februarja 1953. Ker je bilo ob napovedani uri od 52 vpisanih članov navzočih samo 20, se je občni zbor začel pol ure kasneje. Predsednik tov. Vodenav je ugotovil sklepčnost, pozdravil navzoče, zlasti odposlanca Zveze, tov. Namarja in prešel k dnevnemu redu. Za delovnega predsednika je bil izvoljen tov. Vodenav, za zapisnikarja tov. Golob, za overovatelja zapisnika pa tov. Pražen in Klanjšek Hinko.

Zapisnik zadnjega občnega zbora je bil soglasno odobren.

Predsednik tov. Vodenav je navedel v svojem poročilu več vzrokov, ki so ovirali društveno delovanje. Pričakoval je več zavednosti od članstva, ki je pokazalo zanimanje za organizacijo samo takrat, kadar je česa od nje potrebovalo. Seje in sestanki so bili izredno slabo obiskani. Društvo je skromno sodelovalo pri kmetijski razstavi v Radečah. Nujno potrebnim čebelarjem je preskrbelo sladkor za prehranjevanje čebel.

Tajnik in blagajnik tov. Hiršelj je imel velike težave z izterjavanjem članarine. Kljub večkratnim opominom jo nekateri še danes dolgujejo. V blagajni je 7450 din. Precej denarja je bilo izdane za poštino in za potne stroške delegatu v Ljubljano.

Odposlanec Zveze tov. Namar je popisal v svojem poročilu prizadevanje Zveze, da bi odpravila razne pomanjkljivosti. Iz njegovih pojasnil smo izvedeli mnogo zanimivega in poučnega. Če bo Zveza izpolnila vse lepe načrte, ki jih je predvidela, bo napravilo naše čebelarstvo mogočen korak naprej.

Ker je našel nadzorni odbor blagajniške knjige v redu, je predlagal razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Novi upravni odbor je sestavljen takole: predsednik tov. Vodenav, tajnik tov. Golob Milan, blagajnik tov. Hiršelj, odborniki pa tovariši: Pepelnjak, Beci, Klanjšek Hinko in Krajšek Henrik.

Za preglednika računov sta bila izvo-ljena tov. Pražen Anton in Bostič Alojz, ki je bil izvoljen tudi kot delegat za občni zbor Zveze.

Pri slučajnostih so člani predlagali, da bi Zveza dobavljala za pitanje čebel čist sladkor. Razgovarjali so se, kaj naj dru-štvo ukrene, če postavi kak tuj čebelar svoje čebele brez dovoljenja na njegovo ozemlje. Čebelarske potrebščine bo naročal za člane predsednik tov. Vodenav.

Ob zaključku občnega zbora je pred-sednik pohvalil tov. Hinka Klanjska iz Podkuma, ki že nekaj let pošilja matice v tujino in tako širi sloves naše sivke.

ČEBELARSKO DRUŠTVO ILIRSKA BISTRICA

Občni zbor je bil 8. 2. 1953. Predsednik tov. Možina je ugotovil sklepčnost obč-nega zbora in prešel na dnevni red.

1. Tov. Prosen je prebral zapisnik lan-skega občnega zbora. Vnela se je debata o pasiščih. Sklep: Novemu upravnemu odboru naročamo, naj objektivno po-stopa pri dodeljevanju pasišč. Pri dode-ljevanju naj sodeluje čim več zaintere-siranih čebelarjev. Tujim čebelarjem naj stojišče ne dovolijo, ker ne zadostujejo niti potrebam domačih čebelarjev. (Op-ured.: Glej določila Uredbe o prevozu čebel na pašo!)

2. Poročilo predsednika je zajelo ce-lotno društveno delovanje v letu 1952. Na 8 sejah je upravni odbor razpravljaj o perečih vprašanjih, kakor o dodelje-vanju stojišč v ajdovi paši, razdeljevanju sladkorja, izdelovanju satnic, pregledu čebelnjakov itd. Predsednik je poudaril, da pričakuje v bodoče od upravnega od-bora več aktivnosti.

3. Blagajnikovo poročilo se je v glav-nem nanašalo na nakup in prodajo slad-korja za krmljenje čebel. Vsega prometa je bilo 112.479 din. — Saldo je znašal 10.086 din, ki je naložen v Narodni banki.

4. V imenu nadzornega odbora je po-ročal tov. Bajc. Omenil je, da je pri-merjal vse vknjižbe s prilogami in ugo-tovil, da se popolnoma ujemajo. Zato je predlagal staremu odboru razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

5. Predsednik tov. Možina je pozval vse navzoče čebelarje, naj imenujejo člane za nov upravni in nadzorni odbor. So-glasno je bil izvoljen stari upravni od-bor s predsednikom Možino na čelu. V odbor sta bila izvoljena še tov. Ivan Šajn in Majdič.

6. Občni zbor je sklenil, da bo znašala članarina za leto 1953 50 din.

7. V letu 1953 bo izdeloval satnice tov. Ivan Šajn. Upravni odbor bo določil ceno za izdelavo in vse ostale podrobnosti, ki so s tem v zvezi.

8. Pri slučajnostih je omenil predse-dnik, da je prejelo društvo od trgovskega podjetja »Ilirija« 230 kg pokvarjenega sladkorja, ki ga je razdelilo med svoje člane.

Kmetijsko zadrugo bomo naprosili, da bo naročila čebelarske potrebščine po spisku, ki ga bo sestavil upravni odbor.

Občni zbor je sklenil, da bo priredil kako nedeljo v aprilu čebelarski tečaj predvsem za začetnike, ki so potrebni praktičnega pouka. Na tečaju bo pre-daval tov. Šajn.

Društvo ima na razpolago 2400 sadik japonske sofore (*Sophora japonica*). Po-sadili jo bomo v marcu. Oglasilo se je več interesentov.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je predsednik tovariš Možina zaključil občni zbor.

ČEBELARSKO DRUŠTVO GORNJA RADGONA

je imelo 22. februarja t. l. tretji občni zbor v Lutvercih-Apače. Navzočih je bilo 16 članov. Tajniško in blagajniško poročilo je podal tov. Ačko Dragotin. Poročal je o poslovanju društva. Članom je prebral dopis Zveze čebelarskih dru-štev iz Ljubljane, po katerem ne moreta biti naročena dva čebelarja na en izvod lista, kot je društvo svoječasno predla-galo. Nato so člani izjavili, da samo-stojne naročnine ne zmorejo, ker je list predrag. Če Zveza ne odstopi od svojega načela, bodo morali pač izstopiti iz or-ganizacije. Če pa društvo ne bo imelo zadostnega števila članov, se bo moralo raziti.

Po blagajniškem poročilu je imelo društvo 6452 din dohodkov in 5746 din izdatkov.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen stari odbor s tov. Jauševcem Ivanom na čelu.

PRIPOMBE K DOPISU ČEBELARSKE DRUŽINE SORA PRI ŠKOFJI LOKI

V svojem poročilu o delu čebelarke družine Sora, priobčenem v Slovenskem čebelarju št. 4/55, str. 109, se je Feri Kovačič (vsaj podpisan je on) obregnil ob »tujega vsiljivca«, pod katerim je mišljena Čebelarska družina Smlednik. Ta je s tem izzvana in podaja k omenjenemu poročilu svoje pripombe.

Čebelarji s področja naše družine so že od nekdanj prevažali svoje čebele v kostanjevo pašo v dolino Ločnice, kajti doma v tem času paša navadno skoraj popolnoma preneha. Nekateri naših čebelarjev so celo lastniki kostanjevih gozdov v Ločnici. Leta 1935 so si postavili stalen čebelnjak poleg starega Hartmanovega čebelnjaka, seveda po predhodnem dogovoru in pogodbi, ki je bila pismeno sklenjena z lastnikom zemljišča. Ta pogodba pa se je med vojno izgubila. Vse do leta 1950 so naši čebelarji v miru in soglasju s sorškimi čebelarji pasli svoje čebelice po obširnih kostanjevih gozdovih Ločnice in nikomur še na misel ni prišlo, da bi ob tolikem kostanjevem evetju bili domači čebelarji kaj prikrajšani. V času kostanjeve paše leta 1950 pa se je čebelarska družina Sora naenkrat začela spotikati nad dovozom v Ločnico, češ da so domačini posejali in posadili v tem območju medovite rastline in hočejo imeti od svojega dela tudi kako korist. Z dopisom, datiranim 11. 6. 1950, je pozvala našo čebelarsko družino, da v roku 5 dni odstrani čebele, ker bi jih bila sicer prisiljena sama nasilno odstraniti, če se prevaževalci ne izkažejo z »dovoljenjem centrale in pravicami do čebelnjaka«. Razumljivo je, da so bili naši čebelarji nad takim postopkom ogorčeni, zlasti še, ko so jim Sorčani začeli oporekati pravico do njihovega lastnega čebelnjaka. Sorčani so trdili,

da je z izgubitvijo pismene pogodbe propadla tudi pravica do kostanjevega pašišča v Ločnici, kar je s pravnega stališča povsem zgrešeno. Ob kostanjevi paši leta 1951 je tajnik čebelarske družine Sora enostavno namestil svoje čebele v naš čebelnjak. Na poziv, da naj nam za to odšteje skromno najemnino, se seveda ni odzval. Kdo je torej vsiljivec? Še več. Ko smo lansko leto hoteli prepeljati čebele v kostanjevo pašo, smo ugotovili, da je čebelnjak podrt.

Da ne bo dvoma, da čebelarska družina Smlednik ni morda pokazala dovolj dobre volje za mirno rešitev tega spora, naj navedemo še sledeče: Ko smo takoj v začetku videli, da ne bomo mogli sami poravnati spora, smo povabili čebelarskega strokovnjaka iz Ljubljane, ki naj bi posredoval med obema družinama. Sestali smo se v Ločnici. V razgovoru se je kmalu izkazalo, da postopek Sorčanov ni pravičen. Razloge, ki so jih Sorčani navajali in ki jih tudi dopisnik čebelarske družine navaja, je poskušal posredovalec iz Ljubljane s tehtnimi pripombami ovreči. Sorčani so se trdovratno upirali in, ko ni šlo več, je kot končni razlog Feri Kovačič navedel, »da se za to ni boril.«

Leta 1951 je bilo dogovorjeno, da bo strokovna komisija Ministrstva za kmetijstvo na mestu ugotovila in ocenila, za koliko čebel je v Ločnici prostora in paše. Na ministrstvo, kjer naj bi bil odločilni sestanek, pa so prišli samo naši delegati, medtem ko se Sorčani niso odzvali, češ da znajo kostanjeva drevesa sami šteti.

Tako se tedaj čebelarska družina Sora bori za svoje »pravice«. Nam sicer ni ljubo, da moramo na tem mestu iznašati nastali spor — raje bi pisali, kako se obe sosedni družini podpirata — a po vsem tem skoro ne gre drugače. Sedaj pa naj širši čebelarski svet presodi, na kateri strani je pravica in kam vodi pretirana čebelarska sebičnost. Končno naj Sorčanom še enkrat povemo, da smo in da bomo še nadalje vozili čebele v Ločnico in da bomo svoje pravice znali tudi uveljaviti.

Čebelarska družina Smlednik

ČEBELARSKA ŠOLA V PRVEM LETU SVOJEGA OBSTOJA

Po sklepu lanskega občnega zbora je glavni odbor Zveze čebelarških društev na svoji seji dne 3. septembra 1952 odobril poročilo tov. Rojca o ustanovitvi čebelarške šole. Sprejel je tudi učni načrt. Tov. Kobal je o ustanovitvi šole in o učnem načrtu poročal na seji odbora za strokovno šolstvo pri Svetu za prosveto in kulturo LRS v Ljubljani. Odbor je na ustanovitev šole pristal in priporočil Svetu za prosveto in kulturo, da izda dovoljenje za ustanovitev šole. Glavni odbor Zveze čebelarških društev je izročil vodstvo šole tov. Rojcu, tajniške posle pa je poveril tov. Kobalu. Obema je naročil, da pokreneta vse potrebno za pravočasni začetek pouka.

Na prvi razpis se je prijavilo 14 reflektantov. Ker je uprava hotela doseči višje število, je razpis za sprejem v šolo ponovila. Uspela ni bilo. Od priglašanih se je javilo enajst učencev in sicer šest moških in pet žensk. Ena učenka je kmalu po začetku šole izstopila.

Prostore za učilnico in delavnice nam je dala na razpolago Gozdarska srednja šola. V njenem internatu stanujejo trije učenci in dve učenki. Ostali učenci so doma iz Ljubljane in bližnje okolice.

Pouk na šoli se je začel 4. novembra. Pri otvoritvi je bil navzoč inšpektor za strokovno šolstvo tovariš Toš. V imenu Zveze čebelarških društev je pozdravil dijake, dijakinje in ostale tov. Mihelič, tov. Rojca pa je imel kratko predavanje o koristi in pomenu, ki ga ima čebelarstvo za naše socialistično gospodarstvo. V imenu Ljubljanskega čebelarškega društva je pozdravil navzoče tajnik društva tov. Žitnik, ki je želel šoli kar največ uspeha.

V prvem polletju so bili uvedeni na šoli tile predmeti: slovenski in nemški jezik, matematika, gospodarski zemljepis, splošna biologija in biologija čebel, vzreja matic, tehnologija, čebelja paša, zgodovina čebelarstva, praktična opravila, meteorologija s praktičnimi vajami, telovadba in vrtinarstvo. Med letom smo uvedli še pouk o morali. Predavalo je 12 predavateljev.

Prvo polletje je z uspehom končalo 7 učencev, trije so dobili nezadostno oceno. So to učenci, ki nimajo zadostne osnovne učne podlage. Dva od teh sta končala sedem- odnosno osemletno osn. šolo na deželi. Upajmo, da bodo uspehi v drugem polletju pozitivni. Pouk na šoli bomo zaključili 10. junija. V II. polletju je vstopil učenec Adolf Babič, ki je napravil dopolnilni izpit, tako da šteje šola sedaj 7 učencev in 4 učenke, skupaj 11. Po končanem šolskem letu jih bo Zveza zaposlila pri praktičnem čebelarškem delu in jih tudi za njihov trud plačala.

Za prihodnje šolsko leto bo uprava šole že ob zaključku šolskega leta priobčila razpis za sprejem v prvi razred. Čebelarška društva naj smatrajo za svojo dolžnost, da opozore na čebelarško šolo pridne in sposobne absolvente nižje gimnazije ali nižje kmetijske šole, ki imajo veselje do čebelarstva.

Šola je dobila v poslednjem času 24 AŽ-panjev in zložljiv čebelnjak. Vsa dela pri čebelah opravljajo učenci pod vodstvom tov. Miheliča. Šola bo v kratkem dobila čebelarško opazovalno, meteorološko in plemenilno postajo, da se bodo učenci tudi v tem pogledu izurili.

Ker sedanji učni prostori ne ustrezajo našim željam in zahtevam, si uprava šole prizadeva, da bi dobila primernejše pogoje, okoli katerega naj bi bilo nekaj zemljišča, ki naj bi ga učenci sami obdelovali.

V prihodnjem šolskem letu 1953/54 bo Zveza sprejela v I. razred do 25 novih kandidatov(-inj), hkrati pa bo odprla še drugi razred, v katerem se bodo poučevali tile predmeti: splošna biologija (zoologija), osnove državne ureditve z zakonodajo, organska kemija, higiena, osnove genetike in selekcije, anatomija in fiziologija čebele, čebelarška literatura s seminarjem, čebelarški proizvodi, čebelje bolezni in škodljivci, čebelarško knjigovodstvo, statistika in sadjarstvo. Razen tega še slovenščina in nemščina, matematika in predvojaška vzgoja ter pouk o morali.

J. K.

